

מ"מ פרק כל המנחות

ב.

מתני' כל המנחות דנקמצו שלא לשמה וכו'. הנה יש לחקור בפסול דשלא לשמה. דמבואר דבכל מנחות נדבה הדין הוא דהוא כשר ולא עלו ובמנחת חוטא ומנחת קנאות נפסלו. האם יסוד פסולו הוא עקירת הלשמה. דעל ידי דחשב שלא לשמה לא נעשית העבודה לשמה. או דיסוד פסולו הוא פסול מחשבה. וכמו דמחשבת חוץ למקומו וחוץ לזמנו פוסלת את הקרבן הכא נמי מחשבת חוץ. למקומו אלא דדרגת הפסול במנחת נדבה היא רק דיהא כשר ולא עלו לבעלים ולא פסול גמור וכן אותו דבר יש לחקור בזבחים. עיין שם במשנה ב.

ובחידושי מרן רי"ז הלוי פ"ד הי"א ממעשה הקרבנות עמד בזה ורצה לומר דבאמת גם בחשב להדיא שלא לשמה לא נעקר הלשמה אלא דשלא לשמה הוי מחשבה הפוסלת. עיי"ש ומה שהביא ראיה מפסחים.

אמנם עיין היטב בלשון הגמרא בזבחים ד. דעל הדין המבואר במשנה דשלא לשמה פסול הקשתה הגמרא מנלן דבעינן זביחה לשמה ולדעת הגרי"ז לכאורה זה המשנה בזבחים מו: דיש דין לשמה וכאן במשנה יסוד הדין הוא דשלא לשמה הוא מחשבה הפוסלת. ואם כן מה הקשתה הגמרא מנלן דבעינן לשמה. ועיין שם ברש"י. ועוד שם ד: אימא היכא דשחט שלא לשמה ליפסלו עיין שם בפירש"י דפירש שהרי לא נעשו כהלכתן ואין זריקתן מתרת ומבואר ברש"י דהצד לפסול אינו משום מחשבה הפוסלת.

ועיין רמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין ג' מחשבות הן שפוסלות את הקרבנות וכו' דבפשוטו משמע כהגרי"ז דהוי מחשבה הפוסלת. ויש עוד ראיות לכאן ובעז"ה נרחיב בזה.

עוד יש לחקור, בזה האם הוי פסול עבודה או פסול קרבן דהנה במחשבה דחוץ למקומו או חוץ לזמנו עצם הקרבן נפסל ולמשל בקבלה לא יהינן דיחזור הכשר ויקבל. ויש לעיין בפסולא דשלא לשמה האם הוי פסול עבודה או פסול קרבן.

רש"י ד"ה כל המנחות כגון שהתנדב מנחת מרחשת וכו'. לכאורה אין כוונת רש"י למעט דהוי נדבה ולא נדר דאם כן יצא ידי נדרו ואין חייב אחת אלא כוונת רש"י דלא הוי חובה.

בא"ד. ואמר. רש"י לשיטתו בע"ב דמחשבה דקדשים היא מוציא בפה ולא מהני מחשבה לחודיה.

רש"י ד"ה אלא וכו' וצריך להביא אחרת לשם מרחשת. הקשה הגר"א מה החידוש דצריך להביא את השנייה לשמה פשיטא דהוא מחויב להביאה לשמה. וכן הקשה על רש"י זבחים ב. ד"ה אלא דמהו החידוש שאת השני מביא לשמה.

רש"י ד"ה או פסולין ואין שיריהן נאכלין, צ"ע הא איכא נ"מ בהא דפסולין גם לענין הקטרה, דאין מקטירין קומצן, ואף דאם עלו לא ירדו אפ"ה לכתחילה אין מקטירין דהויא הקטרה פסולה.

תוד"ה כל המנחות, אבל בתנופה והגשה אין מחשבה פוסלת אע"ג דבעי כהונה. התוספות במגילה כ: פליגי על תוספות דידן. וכתבו התוספות ד"ה לקמיצה. דתנופה והגשה אין צריך בהו כהן במנחה לפני קמיצה. ולכאורה כוונתם של התוספות היא לסוגיית הגמרא מנחות ט. מקמיצה ואילך מצוות כהונה. אמנם עיין שם בתוספות ד"ה מקמיצה. דכתבו דהגשה ותנופה נמי בעו כהן דאין זר קרב אצל המזבח.

והנה במה שכתבו התוספות, דהגשה בעי כהן דאין זר קרב אצל המזבח נוחא אמנם בתנופה הרי מצינו במנחת קנאות שטעונה תנופה שכהן מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניף אם כן מצינו תנופה בזר. ומבואר להדיא דבעינן כהן ובמנחת העומר מבואר להדיא ממחרת השבת יניפנו הכהן.

רע"א בגיוהש"ס על התו' במגילה שם כתב ז"ל עיין קידושין דף ל"ו ע"א תו' ד"ה הסמיכות וצע"ג עכ"ל.

הרמב"ן בפ"י עה"ת [ויקרא ב' ב'] כתב דאין כזה כלל דמקמיצה ואילך מצות כהונה, ועיקר הכוונה היא רק לאותם העבודות הכתובות בפרשה שם, דהעבודות הכתובות קודם קמיצה אין טעונות כהן עיי"ש.

בא"ד ובאותן ד' עבודות פסלה מחשבה כו'. אבל בתנופה והגשה אין מחשבה פוסלת כו', נראה מדברי התו' דהיה שייך פסול מחשבה בתנופה והגשה, והא דאין מחשבה פוסלת בתנופה והגשה הוא משום דבמנחות יליף פסול מחשבה מזבחים, וילפינן רק ד' עבודות שבקומץ שהם כנגד ד' עבודות שבדם, ולא תנופה והגשה. והגרי"ד הקשה דהרי מבואר בגרי"ז בספר. [הלכות מעילה פ"ב ה"י] להוכיח מדברי הר"מ פ"ג מפסוה"מ ה"ב דהא דבעינן גבי פיגול דבר שיש לו מתירין לאו תנאה בעלמא הוא לענין פיגול שיהא דומיא דשלמים שי"ל מתירין, אלא עיקר הדין בזה הוא דזהו עצמו של דין פיגול שיתפגל ע"י מתיריו, עיי"ש.

והקשה הגרי"ד, דאם כן בתנופה והגשה אינם מעבודות המתיר מדוע היה ניתן לפסול בעבודות אלו. עוד נראה לי להקשות הרי תנופה והגשה עצמם אינם מעכבים כמבואר להלן במשנה ט. ומדוע סד"א שמחשבה שחשב בעבודות אלו יפסלו את הקרבן.

תוד"ה כל דעיקר קרא וכו' ועיין גליון הש"ס. והקשה הגרי"ז, הרי הדרשא לא באה לחדש את הדין שאשם הוא בשמאל אלא באה לחדש שיש שני אופני עבודה במנחה עבודת יד ועבודת כלי ורק דעל הצד שבאשם עושים את הזריקה בשמאל אמרה הגמרא דגם כלי יש לו דין זה. אמנם לא לזה נצרכת עיקר הדרשא.

בא"ד והא דאיצטריך לן כמשפט וכו' היינו לרבי אלעזר דלית ליה הקישא דזאת התורה. הגרא"י ביאר, דאין הכוונה דלית ליה כלל הקישא דזאת התורה אלא דסובר דדין זה דאינו בא אלא מן החולין לא נלמד משם.

בא"ד ועוד קשה למה לי למדרש בפרו של אהרן וכו' ופרו של אהרן לשריפה קאי. הקשה הגרי"ז למה הוצרכו התו' להקשות מהא דכתיב ואכלת ופרו של אהרן לשריפה קאי, הא בלא"ה נמי אין להביא חטאת מן המעשר, דמעשר ניתן להביא ממנו שלמים ולא שאר קרבנות, וכדאשכחן בגמ' זבחים דף נ' א' גבי תודה דבעי הקישא להא דתודה נמי באה מן החולין, וכ"ה בגמ' מנחות דף פ"א ב', אף דתודה אינה חלוקה בהקרבתה משלמים, ואפ"ה לולי הקישא הו"א דמעשר ניתן ליקח ממנו שלמים ולא תודה, ומהקישא מרבינן דה"ה תודה, אבל שאר קרבנות דליכא עלייהו רבויא אין באים מן המעשר דמעשר לא ניתן אלא להביא ממנו שלמים ותודה,

ועיין ירושלמי פ"א דמע"ש ה"ב רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא ילדה בכור אימוריו מהו שיקרבו לגבי מזבח. ולא חל מעשר שני על אימוריו ולא נמצא מבריהו מן האכילה. א"ל וכי הלוקח בשר בהמה לבשר תאווה לא חל מעשר שני על אימוריה ולא נמצא מבריהו מן האכילה. אמר ליה בלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר. אמר רבי יוסי ואנן לא הוינן אמרין כן אלא לא התירה התורה ליקח בכסף מעשר אלא שלמים בלבד, עכ"ל.

ויל"ע במאי פליג מ"ד דסובר דבלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר.

והנה כלפי הדרשא דמשלו ולא משל מעשר עיין זבחים ג. תוד"ה אם ובקושיית הר"י מאורלייניש שם.

והגרי"ז הקשה דלכאורה הם שני הלכות חלוקות דההלכה דילפינן תודה משלמים הוא הלכה בדיני המעשר מה ניתן לקנות במעשר משא"כ הדרשא של מה חטאת אינה באה אלא מן החולין הוי הלכה בהלכות הקרבן עצמו.

ועיין להלן במשנה פא האומר עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין ובפירש"י שם. ועין להלן במשנה פב. מנין לאומר הרי עלי תודה וכו' ובתוספות שם.

והגרי"ז ציין, לדברי הראב"ד תו"כ [צו פרשתא ה' פ"י], ז"ל ונסכים מ"מ לא יבאו אלא מן החולין וכו'. דמשמע מדבריו דלא כתוספות.

ועיין רמב"ם פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ג. ובפ"ז הי"ז.

ועיין במתני' מע"ש פ"א מ"ז. ובפירוש הרמב"ם שם.

ועיין במתני' שביעית פ"ח מ"ח אין מביאין קני זבים וקני זבות וקני יולדות מדמי שביעית ואם הביא יאכל כנגדן והקשה שם הגאון בשנות אליהו מדוע לא מוזכר במשנה גם חטאות ואשמות. עיי"ש.

בא"ד וי"ל דס"ד דאתא והקריבו לחלק כו' צ"ע דלכא"ו והקריבו קאי רק על דיני הקרבן, ואיך יכול לגלות על דיני המעשר דמעשר ניתן להביא ממנו עולת העוף.

ב. ב:

תוד"ה שלא לשמן, אי נמי ממתני' דפרק בית שמאי לשם ששה דברים כו'. הנה סוגייתנו עוסקת היכן דחישיב שלא לשמה. ומבואר דאפילו היכן שלא חישיב לשמה סתמא הוא כשר והנה יש לעיין האם יש מצווה לחשוב לשמה.

הקשה הגרא"י על התוספות, צ"ב דמתני' בזבחים דף מ"ו: מייירי במצוה לחשב לשמה, משא"כ מתני' דהכא. וסוגיית הגמ' בזבחים דף ד' מייירי במחשבת פסול של שלא לשמה, וכמש"כ הגרי"ז, וצ"ע.

ועיין שם ברש"י על המשנה בדף מו: ודו"ק. ועיין ברמב"ם פ"ד מעה"ק הי"א.

אם כמו שנדרת עשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה. הנה יש לעיין בקרבנות נדבה דאמר הרי זו ושם אין חיסרון אם לא עלה לבעלים לשם חובה האם שם הקרבן הוא בהכשירו או דלמא דבאמת חסר בריצוי ואינו מכפר על החטא שהוא בא עליו כגון אם הוא עולה אינו מכפר על חטא של ביטול עשה או חטא במחשבה וכדי לכפר בעי להביא אחר. אלא דלא שייך לומר דחייב להביא אחר מצד נדרו.

ועיין זבחים ו. איבעיא להו כיפרו על מה שבאו או לא כפרו. ועיין שם ברש"י ובתוספות.

למה וכו' כפי המבואר בסוגיין לגבי מנחה מבואר בזבחים לגבי זבח. עיין סוגיית הגמרא זבחים ב. ב: וברש"י שם.

ונדבה מי שרי לשנויי בה. הנה יש לעיין האם באופן שחישב בעבודה הראשונה שלא לשמה האם עדיין יש מצווה לחשב בשאר עבודות לשמה או דלמא דאיכא רק איסור לחשוב שלא לשמה אבל מצווה לחשב לשמה ליכא.

פירש"י דכתיב אם זבח שלמים קרבנו וכו' והשיטה הקשה דכתיב לא יחשב. וביאר הגר"ד דכוונת השיטה להקשות על רש"י. דרש"י סבר דהיכן שחישב שלא לשמה בעבודה הראשונה איכא עדיין מצווה לחשב לשמה והשיטה הקשה מלא יחשב דליכא מצווה אלא רק איסור לחשב שלא לשמה. אמנם עיין רש"י זבחים דף ב' ב' ד"ה ונדבה שפי' כפי' השיטה דנדבה מי שרי לשינויי בה דכתיב לא יחשב.

והגר"ד דייק מדברי הרמב"ם דליכא מצווה לחשב לשמה בשאר עבודות, דיעויין בדברי הרמב"ם פט"ו מפסולי המוקדשין ה"ג עיי"ש.

ועיין בדברי הר"מ פ"ח מפסוה"מ ה"א

עיין ברמב"ן בספר המצות מצות ל"ד' שהוסיף על הרמב"ם כתב ז"ל דיש לאו בשוחט במחשבה של חוץ לזמנו וחוץ למקומו והגר"ז דן, האם לאו זה נאמר גם במחשבת שלא לשמה בפסח וחטאת דהוא פוסל את הקרבן לגמרי. ועיין שם ברמב"ן ל"ד' ה' דהגר"ד רצה להביא ראיה משם.

תוד"ה ואם לאו אע"ג דבפ"ק דר"ה דריש ליה לענין בל תאחר דלא שייך לאחר שחיטה כו', צ"ע דלכא' בל תאחר מיתלא תלי בזריקה ובהרצאת הקרבן ולא בהשחיטה, ואמאי לא שייך בל תאחר אחר שחיטה, הא כל זמן דלא זרק קאי בביל תאחר.

ועיין בגמ' חולין דף כ"ב ב' בעי רבי זירא האומר הרי עלי עולה מן התורים או מן בני היונה והביא תחילת הציהוב שבוה ושבוה מהו. ובתוספות שם. ובגליון הש"ס שם.

ועיי"ש ברמב"ם שכתב ז"ל מה בין נדרים לנדבות שהנודר אם הפריש קרבנו ואבד או נגנב חייב באחריותו עד שיקריב כמו שנדר, וכתב ע"ז המשנה למלך ז"ל דקדק רבינו לומר עד שיקריב כמו שנדר לומר שאפילו הביאו ליד כהן כל שלא הקריבו כמו שנדר לא יצא יד"ח נדרו.

ויעויין בגמ' ר"ה דף ו' דמייתי שם תרי קראי לדינא דבל תאחר ומוקי חד לאמר ולא אפריש וחד לאפריש ולא אקריב.

מעשיה מוכיחים עליה לשום מחבת, ועיין במתני' לקמן דף ס"ג. ר' חנינא בן גמליאל אומר מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין רכין מחבת צפה מעשיה קשים, ועיין פרש"י. שם וברש"י זבחים ט. ועיין שם בפירוש המשנה לרמב"ם.

ונדבה מי שרי לשנויי ביה. בפשוטו משמעות הדרשא אם כמו שעשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה דהשינוי היחידי הוא דלא עולה לשם חובה וממילא אסור לשנויי בהו אמנם יש לעיין דהרי מבואר בזבחים דף ו' דלא כיפרו על מה שבאו ולמשל בעולה שנעשית שלא לשמה אין הקרבן מכפר על העשה ואם כן הרי לא הוי כמו נדבה.

תוד"ה שחיטה. אבל תימה קצת כו' דאיפשר נמי לבטלה לר"ש כו' לכא' יש מקום לחלק בזה בין קבלה דמנחות להולכה, דבהולכה בשעה שעושה את העבודה יכול הוא לבטלה, משא"כ במנחות היכא דבא לעובדה בכלי אינו יכול לבטל את הקבלה וצריך לקדש קומץ בכלי, ויכול רק לעובדה באופן אחר בעבודת יד דכה"ג א"צ קבלה, אבל בעבודת כלי בעי קבלה, ומי יימר דכה"ג חשיב אפשר לבטלה, ובתו' מבואר דכה"ג נמי חשיב אפשר לבטלה כיון דמ"מ יכול לעשות את העבודה באופן אחר של הקרבה שלא יצטרך בו קבלה בכלי.

והנה הגר"ז דן האם החילוק בין עבודת יד לעבודת כלי היא רק לגבי ההקטרה או דלמא גם לגבי עבודת הקבלה שהיא מתן כלי של הקומץ בכלי לפני ההקטרה. ורק בעבודת כלי יש קבלה והנה מבואר בתוספות כאן דדין זה הוא גם לגבי קבלה וכן מבואר להלן ברש"י כו. ד"ה בא וכן ברש"י להלן י: אמנם הגר"ז דייק מהשיטה להלן י: דפליג על רש"י וסובר דליכא דין קידוש קומץ לרבי שמעון גם באופן שבא לעובדה בכלי.

והקשה הגרי"ז מהתוספתא המובאת להלן כו'. דמבואר שם דלדעת רבי שמעון קמץ מכלי קודש ונתן לכלי חול יחזיר לכלי קודש והקשה לדעת רש"י והתוספות הרי היה צריך להיות פסול בפסול נשפך דדין הקומץ הוא להיכנס ישר לכלי שרת. ונלמד מדם מהפר יקבלנו זבחים כה.

ולדעת השיטה ניהא דליכא דין קידוש קומץ לרבי שמעון. אמנם בדעת רש"י ותוספות צ"ע.

תוד"ה זריקה אחת לכולן. עיין היטב בשיטה אות כח.

אמר ליה אביי מכדי מחשבה דפסל בה רחמנא הקישא היא וכו'. הגרי"ז נתקשה, בדברי הגמרא מהו השו"ט. מה סברא הגמרא מתחילה. דעל זה הקשתה הגמרא והוי הקישא ומה תירצה הגמרא דרבי שמעון דורש טעמא דקרא. והגרי"ז ביאר דבתחילה סברא הגמרא דילפינן במה מצינו מזבחים וע"ז אמרינן פירכא דלא ניתן ללמוד מזבחים משום שכאן המחשבה ניכרת שהוא מכזב ועל זה הקשתה הגמרא והרי הוי היקש ותירצה הגמרא דרבי שמעון דורש טעמא דקרא.

אמנם עדיין יש לעיין מהו הביאור דדורש טעמא דקרא ממ"נ אם מחשבה שהוא מכזב מתפרשת שהוא לא מכוון לשנות אז לכאורה זהו גם לרבנן ואם זהו כן מתפרש שהוא מכוון לשנות אז מהו הסברא שהוא מכזב.

רש"י ד"ה אבל. עוד יש לעיין במה שכתב רש"י ד"ה אבל הך מחשבה דקדשים הוצאת דיבור בפה הוא כדאמרינן בב"מ וכו' ויש לעיין דמאי נפקא מינה דאם הוי מחשבה בלב לא היה ניתן לומר סברא זו דהוא מכזב הרי גם בזה ניתן לומר דאין זה מחשבה כיוון דכלפי עצמו חשב על דבר שאינו. ועיין בשיטה ב"מ מג.

ב: ג.

הקשה הגרי"ד, דעיקר סברת הגמ' דמחשבה דלא מינכרא פסל רחמנא מחשבה דמינכרא לא פסל רחמנא צ"ב, דאי נימא כדברי הגרי"ז דמחשבת של"ש היא מחשבה הפוסלת ואין זה משום שנעקר הלשמה, ואף היכא דחישב של"ש איכא סתמא לשמה דחל בהקרבן דסתמא לשמה, ומחשבת של"ש מחשבת פסול היא לפסול את הקרבן, בזה יש סברא לומר דמחשבה דלא מינכרא חשיבא מחשבה לפסול ולא מחשבה דמינכרא, אבל אי נימא דלא כהגרי"ז ומחשבת של"ש פוסלת משום חסרון לשמה, צ"ב מה הסברא של מעשיה מוכיחים כיון דמ"מ לא חישב לשמה, אמנם הגרי"ד דן דאם בעינן לעקור את הלשמה אם כן יש מקום לדון דמחשבה דלא מינכרא אין לה כח בעקירת הלשמה. ועיין בשיטה אות ט"ו שכתב ז"ל דהואיל ומינכרא דלא קושטא קאמר כקמיצה לשמה דמי עכ"ל, וצ"ע אם משמע כהגרי"ז דלא הוי מחשבה הפוסלת. או דיותר משמע דלא הוי עקירה.

עיין בשיטה אות כח ומשמע מדבריו חידוש גידול דהנתינין במתנה אחת שנתנן במתן ארבע נפסלו משום בל תוסיף ולכאורה הוא סובר דהוי כה' פרשיות בתפילין. ויש לעיין, דהרי זה דומה ליושב ביום ח' בסוכה דאע"ג דעבר על בל תוסיף לא נפסלה הישיבה שכבר ישב בסוכה וה"נ לא הוה ליה למיפסל את הנתינה הראשונה שכבר היתה כדינה.

תוד"ה מכדי מחשבה. הנה התוספות דימו את הלא חלקת הנאמר בשלמים [עיין שם ז: ולא כפי הציון ז.] מה שלמים לא חלקת בין שחיטה לשאר עבודות אף פסח וכו'. ויש לעיין, דשם השאלה אם שלא לשמה מעכב או לא. אבל כאן השאלה היא דאם מעשיה מוכיחין לא הוי מחשבה ומה שייך לומר לא חלקת על שינוי בעלים דאין שם את מעשיה מוכיחין.

האמר מר מליקה בכל מקום במזבח כשרה, עיין במתני' זבחים דף ס"ג א' ובכל מקום היתה כשירה אלא זה היה מקומה, ובגמ' שם ע"ב מאי קאמר אמר רב אשי ה"ק בכל מקום היתה כשירה למליקה אלא זה היה מקומה להזאתה, ופרש"י בכל מקום היתה כשירה למליקה בין למעלה בין למטה וכו' עכ"ל, ומבואר ברש"י דמליקה אינה טעונה מזבח כלל, וצ"ב לישנא דברייתא דתני מלקה בכל מקום במזבח כשרה ומשמע דמ"מ בעי מזבח, אמנם באמת בתוספתא לפנינו [פ"ז ה"ב] הגירסא מלקה בכל מקום בעזרה כשרה, ומבואר דלא בעי מזבח כלל.

ונחלקו בדבר הראב"ד והרז"ה בפ"ק דקינים, והביאם בש"מ בהשמטות בזבחים דף ס"ג ב' אות ב' דהראב"ד סובר דנאמר מליקה לכתחילה במזבח כדי שיהא סמוך להזאה והרז"ה פליג. עליו וסובר דבא לחדש דאפילו למעלה כמעשה עולת העוף כשר. אמנם הגרי"ד דייק מהרמב"ם מפרש דקאי על הא דבעי מליקה בקרן מערבית דרומית, וקמ"ל בדיעבד דכל המזבח כשר. עיין מש"כ הרמב"ם פ"ז מהלכות מעשה הקרבנות ה"ו. ולפי"ז יש להקשות מסוגייתנו דמבואר דכל מקום במזבח כשר מבואר דקאי על דין למעלה ולמטה ולא על קרן דרומית מערבית.

תוד"ה עולת העוף, קס"ד כו' הקשה הגר"י, למה לא פירשו התו' כפשוטו דהמקשה לא ידע האי ברייתא והתרצן הביא לו האי ברייתא, דמצינו כזאת הרבה פעמים בש"ס דהמקשן לא ידע ברייתא, וכי שאני הכא דמתני' היא, ועוד צ"ע דלביאור התו' לא השיב לו התרצן כלום על מה שהקשה, דהא ידע שפיר דמלקה בכל מקום במזבח כשרה, וצ"ע.

רש"י ד"ה הזאה מיצוי סוחט בין אצבעותיו ונצוק הדם והולך למרחוק, וצ"ע דלפי פשוטו מיצוי היינו שממצה את גופה על קיר המזבח, וכדתנן זבחים ס"ד ב' נטל את הראש והקיף בית מליקתו מזבח, וכן מבואר בגמ' זבחים דף פ"ח א' דמגע להו הא הזאה היא מיצוי היא, ומבואר להדיא דמיצוי הוא ע"י מגע במזבח, [וכי נימא דא"צ דוקא מגע להו ומהני גם שימצה מרחוק], ועיי"ע בפרש"י עה"ת ויקרא א' ט"ו ונמצה דמו כו' כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד עכ"ל, ודלא כמש"כ רש"י הכא דנצוק הדם והולך למרחוק, וצ"ע. והנה אם נרצה לדון דחלוק מיצוי דעולת העוף ממיצוי דחטאת העוף. אז יקשה דעדיין הוי מעשיה מוכיחין.

דאמר מר מיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה, עיין זבחים דף ס"ד. מיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה שאם היזה ולא מיצה כשירה, ולכאן' כוונת הגמ' היא דהוי כלא מיצה כלל ואם לא מיצה כלל נמי כשירה, אלא דצ"ב החידוש בזה, כיון דאם לא מיצה כלל כשירה מאי קמ"ל דאם מיצה בכל מקום כשירה, ועיי"ש בפרש"י ז"ל בכל מקום כשירה כדמפרש טעמא דמיצוי בחטאת לאו עבודה היא ליפסל בשינוי שאפילו עקר המיצוי לגמרי שהזה ולא מיצה כשרה עכ"ל, והנה אם נאמר דהמכוון הוא דמשום דמיצוי לא מעכב אז לכן אין שינוי המקום במזבח פוסל את העבודה מובן יותר מדוע לא חשיב מעשיו מוכיחין אלא דאם נימא דלא נתקיים דין המיצוי אלא דהמיצוי לא מעכב מדוע לא יהא מוכיח דקעביד מעשה עולה דבחטאת ליכא כי האי מעשה. עיין תוספות ד"ה מיצה. ועיין בפירוש רבינו גרשום כאן ודו"ק.

רש"י ד"ה לא שנה דתרי איסורי לא מחזקין ליה, צ"ע אמאי חשב ליה תרי איסורי, הא כיון דעביד הזאה דל"ח כלל עבודה בעולת העוף, אין כאן תוספת איסור במה שעשה למטה, והתו' הביאו דברי רש"י באופן אחר וז"ל משום דאיכא תרתי ולא טעי שיעשה הזאה ולמטה, ומבואר דאין העיקר תלוי בב' איסורי אלא בב' טעויות, דלא מחזקין ליה בתרי טעותא.

שם ובעיקר מה שהקשה רש"י דגבי חטאת העוף שהזה דמה למטה נמי נימא הכי דמיעבר הוא דעבר, אמר הגרי"ז ד"ל דלא אמרינן מיעבר הוא דעבר אלא היכא דעכ"פ עושה הוא שחיטת קדשים, וכמו קדשי קדשים ששחטן בדרום, שעשה שחיטת קדשים ועבר ועשאם שלא במקומן, אבל הזאה בעולת העוף אין זה כלל מעשה עבודה, ולהכי לא שייך למימר מיעבר הוא דעבר, וצ"ע דברי הגרי"ז הא הגמ' הכא אזלא בשיטת רבה, ורבה ס"ל במעילה דף ב' א' דקדשי קדשים ששחטן בדרום אם עלתה תרד דכמאן דחנקינן דמי, הרי דגם שחיטת דרום ל"ח כלל שחיטת קדשים ואפ"ה אמרינן מיעבר הוא דעבר.

אי הכי מחבת לשם מרחשת נמי האי דקא קמיין לה למרחשת וכו'. בפשוטו הביאור הוא, דכשנודר מחבת אז חל עליו חובת מחבת וכשמפריש את המנחה גם חל בה קדושת המחבת ואח"כ כשעושה כמרחשת הרי הוא כמשנה את את העשייה של הקרבן ופוסלה. ועל זה ביארה הגמרא דבאופן שנדר מחבת ובפועל הביא מרחשת הרי זה גילוי דהוא מתכוון להביא מנחה חדשה. ואם יאמר להדיא דמפריש את המרחשת לנדרו שהוא מחויב בו אז לא יחול כלום כיוון דמכח הנדר הוא חייב דווקא מחבת. ובאופן שאומר הרי זו למחבת באמת חל בסולת קדושת דמים של מחבת וכשעושה אותה באופן של מרחשת הרי הוא פוסל את המנחה שאינו מקריבה כפי עיקר קדושתה. כך הוא הפשטות. עיין להלן קב: במשנה וברש"י שם.

ורבי שמעון פליג וסובר דקדושת מנא לאו כלום הוא ובפשוטו הכוונה דלא חל כלל נדר של מחבת אלא של מנחה וכשהוא מפריש גם כן השם של הדבר שהופרש הוא מנחה. וכל השם מרחשת הוא רק בעשייה דיש אופן של עשייה של מרחשת ויש אופן של עשייה של מנחה אבל בשם קודש אין כלל שם של ה' מיני מנחות אלא מנחת נדבה.

ויש להקשות, דאם כן במחשב מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת לא לפסול כיוון דלא הוי שם אחר של קודש ורק חילוק בעשייה. ומפני מה לא ליהוי כשוחט עולת בקר לשם עולת צאן או שלמי בקר לשם שלמי צאן. דלא הוי פסול.

ואם נאמר דכן יש שם קודש של מנחת מרחשת צריך עיון גדול מדוע באמת לרבי שמעון לא ניתן להחיל שם זה בנדר או בהפרשה. ובנדר זה קושיא גדולה דהרי מבואר להלן במשנה קז: דנדר להביא מן השחור והביא מן הלבן. גדול והביא קטן לא יצא. ויש לעיין דהרי שחור ולבן ולא מצינו שם דרבי שמעון פליג ומדוע מרחשת ומחבת גרע משחור ולבן דחל הנדר ומדוע באמת לא יחול הנדר של מרחשת ומחבת ודברי רבי שמעון צריך עיון.

הגרא"י דן, בדעת רבנן האם חל כלל קדושת דמים של מרחשת או מחבת או ליכא כלל כזה קדושת דמים. וטען דלא מסתבר לומר דבזה נחלקו רבי שמעון ורבנן וכמו דלרבי שמעון לא חייל כלל כזה קדושת דמים. כך גם לרבנן. אלא דלרבנן זה חייל בתורת נדר. וגם כשאומר הרי זו אין הביאור דחייל קדושת דמים של מרחשת אלא דחייל קדושת דמים סתם של מנחה. והנה במתני' שקלים פ"ב מ"ה תנן מותר עולה לעולה מותר מנחה למנחה מותר שלמים לשלמים כו', ויש לדקדק דגבי מנחה תנן סתמא מותר מנחה למנחה ולא תנן מותר מחבת למחבת ומותר מרחשת למרחשת, ומשמע דכל המנחות דין אחד להם, ולא שייך קדושת דמים למחבת וקדושת דמים למרחשת.

ועיי"ע בש"מ אות ט"ו שכתב ז"ל אלמא קביעותא דמנא כו' פירוש מה שאדם קובע מנא בפה אין זה קביעות כי הכלי יקבע כשהמנחה בתוכה עכ"ל, אלא דבתורת הנדר יש דין שדבר זה יקרב כמרחשת. ולפי"ז באמת הדבר הוא מחבת דהרי הנדר אינו מעכב את עצם העשייה.

ולפי"ז אמר חידוש גדול בפשט דבמרחשת והביא במחבת פסולה אין הכוונה דהווי מרחשת פסולה וכדביארנו בתחילת דברינו אלא הכוונה דהוי מחבת פסולה. כיוון דלא חל קדושת דמים של מרחשת אז באמת הוי מחבת אלא דפסולה משום הנדר שנדר דהיה מרחשת. ולפי"ז הקשה דאם כן דהוי מחבת פסולה הרי עדיין הוי מעשיה מוכיחין. כיון דלא הוי מרחשת ועיין היטב בקרן אורה.

והנה דבר זה צריך ביאור דבשלמא אם חייל במנחה שם מרחשת ועושה מחבת זהו פוסל אמנם אם חייל שם מחבת ורק משום הנדר אז שלא ייצא ידי נדרו ומדוע דבר זה הוא פוסל את המנחה.

אמנם עיין היטב קב: סוף העמוד. לא שנו אלא דקבעם בשעת הנדר אבל קבעם בשעת הפרשה לא אמר כלום. הגרא"י טען שמשום מוכח דלא חייל קדושת דמים למחרשת עיי"ש ויל"ע בזה. עיי"ש ברש"י. ועיין בר"מ פ"ז ממעשה הקרבנות ה"ב.

עוד דן הגרא"י, האם לרבי שמעון רק קביעות מנא לאו כלום אמנם אם יאמר דנודר לשם מנחת סולת האם יוכל לשנותה בכלי. ולכאורה רבי שמעון אמר בכל גוונא דמעשיו מוכיחין ואם בכהא"ג שייך לומר דמיעבר עבר עדיין אין מעשיו מוכיחין.

ועיין בגמ' לקמן דף ס"ג א' תנו רבנן מאפה תנור ולא מאפה קופח כו' רבי שמעון אומר תנור תנור שני פעמים אחד שתהא אפיתן בתנור ואחד שיהא הקדישן בתנור כו' אמר רבא אימא שיהא הקדישן לשם תנור, ופרש"י שכשיקדישנה לסולת יאמר על מנת לאפותה בתנור אני מקדישה עכ"ל, ומבואר כאן בגמ' דבמנחת מאפה תנור יש הלכה לקדש את הסולת לשם מאפה תנור, והגרא"י ביאר דמדויק דרך במנחת מאפה תנור חל קדושת דמים לשם מאפה תנור ולא בשאר מנחות. והנה יש לעיין דעל כל פנים במאפה תנור שיהיה מעשיו מוכיחים לדעת הגרא"י. ועיין תורת כהנים ועיין בראב"ד בתו"כ [ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא י' ג'] ז"ל ר' שמעון אומר וכו' תנור תנור לימד שתהא אפיתיה בתנור.

תוד"ה אלמא יש לעיין מדוע צריך לצאת יד"ש כיוון דהנדר לא חייל. **תוד"ה לא שניא**. עיין קרן אורה.

עיין להלן קב: דמבואר ברש"י שם ד"ה דר"ש. דר"ש פליג על כולה מתניתין דר"ש ורבנן פליגי לא רק בנודר מחבת לשם מרחשת אלא גם בנודר להביא בכלי אחד. והביא בשני כלים וכן להפך. ומבואר דאין זה מחלוקת רק במחבת ומרחשת אלא באופן כללי האם ניתן לקבוע צורה למנחה קודם עשייתה. ודו"ק. וצריך לידע מהו שורש המחלוקת.

תוד"ה לא שניא. ועוד י"ל דניחא בלא"ה בין למ"ד מנחה קדושה בלא שמן בין למ"ד אין מנחה קדושה בלא שמן צ"ב כוונת התו' אמאי ניחא למ"ד מנחה קדושה בלא שמן, ועיין צאן קדשים והאחרונים תמהו על דבריו ועיין בקרן אורה שמגיה בדברי התו' ועוד י"ל דניחא בלאו הכי למ"ד אין מנחה קדושה בלא שמן, מיהו למ"ד מנחה קדושה בלא שמן צ"ע. אך גם להגה"ה זו הקשה הגרא"י, דעדיין צ"ע דברי התו', דהפלוגתא אם מנחה קדושה בלא שמן היא אם מתקדש הסולת בפ"ע אי לאו, אבל לכו"ע פשיטא דאין הסולת קריבה בפ"ע בלא שמן ואם כן עדיין הוי מעשיו מוכיחין בשעת הקמיצה. ועיין עולת שלמה. ועיין היטב בשיטה אות טו.

ג:

אע"ג דמחשבה לא מינכרא היא ותפסל, ופרש"י ה"ק כו' והכי מתרצי לקמן אדרבא מחשבה דמינכרה שהיא שקר פסל רחמנא שמיא יאמרו מותר לשנות בקרבנות, והנה בעצם דברי רש"י יש לעיין דמהו גדר הפסול דשלא לשמה האם מחשבה שנראה ממנה דמשנה זהו עצמו מה שאסרה התורה. ומצינו גזירה מן התורה. וזהו ממש כעין מה שאמר הגרי"ז דהוי מחשבה הפוסלת. או דלמא בוודאי יסוד הדין הוא דמחשבה דלא לשמה היא עקירה ורק הוי טעם מדוע גזרה התורה דתעקור ויפסל הקרבן כדי דלא יבואו לשנות והוי טעם מדוע העקירה מהני אבל על כל פנים הפוסל הוא עצם העקירה.

ועיין בקרן אורה לקמן דף ד' א' שהקשה ע"ז ז"ל ומ"ש רש"י ז"ל בסוגיין דהא דמחשבה דמינכרא גרע הוא משום שלא יאמרו מותר לשנות בקדשים, יש לדקדק דאשכחן מחשבה דכשרה אע"ג דאיסורא עביד כמו חטאת חלב לשם חטאת דם אטו מותר לשנות ואפ"ה כשירה, ולמה הוצרך לגזירה זו והא איכא למימר בפשיטות דמחשבה שנראה השקר היא מחשבה פסולה יותר מהיכא שלא נראה. עכ"ל.

והנה יש לעיין דאיזה איסור יעבור בחטאת חלב לשם חטאת דם כיוון דהדין הוא דהקרבן כשר דאם כוונתו ללאו דלא יחשב הרי מבואר ברמב"ם פ"ח ממעשה הקרבנות דלאו זה עובר על שמפסיד את הקדשים במחשבה וכאן לא מפסיד. וגם להגרי"ד דלא בעינן הפסד בפועל אבל הלאו הוא לחשוב מחשבה שיש לה כח להפסיד. והגרי"ד פליג על הקרן אורה ונקיט כפשוטו דלא עובר על שום איסור בחטאת חלב לשם חטאת דם. גם יש לעיין דמהו הביאור ברש"י דהוא אמרינן שמותר לשנות בקרבנות האם המכוון הוא דהוא אמרינן דמותר לעשות מחשבות הפוסלות או דלמא דהוא אמרינן דמותר לעשות מעשה עולה בחטאת וכן להפך.

רש"י ד"ה עולות ואיכא למימר לשם עולת נזיר כו'. יש לעיין בגדר גזרה זו. והגרא"י נקט, דלכאור' ר"ל דזו גזירה דרבנן. וצ"ע בזה.

תוד"ה לר"ש אע"ג דבפרק דם חטאת כו', הקשה הגרא"י, דלכאור' יש מקום לחלק דב' דרשות חלוקות הם, דבפרק דם חטאת דריש מוזאת תורת החטאת דכל החטאות יש להם דין אחד, משא"כ הכא דריש מזאת תורת החטאת דכל החטאות יש להם שם אחד, וכן גבי מנחה דריש מזאת תורת המנחה דיש לכל המנחות שם אחד, ולהכי לא מיפסלי בשינוי קודש, וא"כ י"ל דלהאי דרשא דדריש בפרק דם חטאת כל החטאות יש להם דין אחד מודו כו"ע, ולא פליגי אלא בדרשא דהכי דדריש ר"ש מזאת תורת החטאת דכל החטאות יש להם שם אחד.

רב אחא בריה דרבא מתני ליה לכולהו לפסולא, והנה לפי פשוטו חטאת חלב לשם חטאת דם פסולה מדין שינוי קודש, וכן משמע קצת ברש"י, אבל בלשון הרמב"ם אין נראה כן, עיין במש"כ פט"ו מפסולי המוקדשין ה"ו. ויש לעיין אם כוונתו לפסול שינוי קודש. אלא דעיין בדברי הרמב"ם פ"ג מהלכות שגגות ה"ג. והראב"ד בתו"כ והתו"ב בב"ק פליגי וס"ל דבחלב של אמש וחלב של היום נמי פסול, עיין במש"כ הראב"ד [מצורע פרשת זבים פרשתא ג' פ"ה ה"ג] ע"ד התו"כ שם יקח לו לעצמו שאם הפרישו לזיבתו הראשונה לא יביא לזיבתו השניה, ופי' הראב"ד ז"ל יקח לו לעצמו פי' לאותה הזיבה לעצמה וכו' עיי"ש. ומבואר להדיא דמחלב לחלב נמי לא כיפר, וכן פשטות דברי התו"ב בב"ק דף ס"ו ב' ד"ה דגול שהקשו ל"ל קרא דקרבנו ולא הגזול תיפו"ל דאפילו הוא עצמו אינו יכול להביא מחלב של אמש על חלב של היום. אבל ברמב"ם מבואר דחלוק חלב של אמש וחלב של היום מחלב ודם, ואם הביא כיפר, וביאר בזה הגר"ח דהם ב' הלכות חלוקות, דיש הלכה דקרבנו על חטאו, דיביא קרבנו על החטא שהפריש ולא ישנה ויקריב את הקרבן על חטא אחר, ודין זה שייך גם בחלב של אמש וחלב של היום, דלא יביא קרבנו על חטא אחר ממה שהפריש עליו, ודין זה אינו מעכב, והא דהפריש חטאתו על חלב שאכל לא יביאנה על הדם שאכל, אינו דין מצד ההפרשה דכיון הפריש חטאתו על חלב לא יביאנה על הדם, אלא דהוקבע בשם הקרבן דהוא חטאת חלב וחטאת דם, וכיון דהוקבע בשם הקרבן דהוא חטאת חלב לא ישנהו לחטאת דם, ולהכי אם שינה לא כיפר. והגר"ח ביאר בזה מתני' דריש שבועות ב: דביאר רבי שמעון דכולם מכפרין על טומאת מקדש וקדשיו דלכאורה עדיין קשה דאין כפרתן שווה.

ג: ד.

רש"י הא אמר רבא חטאת חלב כשרה וכו' עיין מהרש"ל שגרס ועלתה לבעלים ועיין שיטה שגרס ולא עלתה לבעלים ועיין זבחים ז. בדברי רבא שם וברש"י שם שגרס ועלתה ויש לעיין במה נחלקו.

עיין שיטה אות ט' שהקשה על הפירוש הראשון ברש"י דאם הוי גזירה מנלן דרבי שמעון פליג על זה ואם באמת לא פליג יש לעיין במה נחלקו רבי שמעון ורבנן.

עיין רמב"ם פט"ו מפסולי המוקדשין ויש לעיין כמי פסק הרמב"ם והכס"מ הביא דפסק כרב אחא בריה דרבא ויש לעיין מדוע השמיט הרמב"ם דבחטאת חלב לשם חטאת נזיר וחטאת מצורע היא פסולה. והביא דין זה רק בשוחט לשם עולה ולשם שלמים.

רב אשי אמר לא קשיא כאן בקומץ מנחת מחבת לשום מרחשת, ועיין ברש"י שכתב ה"ג מחבת לשם מרחשת, ובתו' הביא ב' גירסאות בזה ז"ל כאן בקומץ מחבת לשם מרחשת גרסינן ואית דגרסי כאן בקומץ מנחת מחבת לשם מרחשת ושניהם יש ליישב עכ"ל, וצ"ב דלכאור' בכל מחבת של"ש א"צ להזכיר כלל את המנחה שעובד בה וסגי שיאמר בשעת קמיצת מחבת הריני קומץ לשם מרחשת, ועיין בש"מ אות כ"ה ע"ד רש"י וז"ל דאמר הכי הרני קומץ מחבת לשם מרחשת סתמא ולא פירש מנחה, וצ"ע וכי צריך להזכיר הריני קומץ מחבת הא לכאור' סגי בזה שיאמר בשעה שעובד במחבת הרני קומץ לשם מרחשת.

בשלמא מנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא כו' הגרא"י התספק, האם זו ילפוטא בעלמא מחטאת דכיון קרייה חטאת ילפינן מחטאת דמנחת חוטא נמי פסולה של"ש, או דאין זה ילפוטא בעלמא אלא דכיון דמנחת חוטא קרייה חטאת כל דיניה כחטאת, ופסולה במחבת של"ש כחטאת.

ועיין בש"מ אות ג' שהקשה ז"ל וא"ת הלא בפ"ק דזבחים מצריך קראי לכל החטאות ולא נפיק חד מאידך משום דחטאת קרייה רחמנא. ונראה להוכיח מדברי השיטה דזו ילפוטא בעלמא מהא דכתיב בה חטאת.

ועיי"ע בשיטה בהשמות אות ג' ז"ל וא"ת מה בכך כו' הא איכא למיפרך מה לחטאת שכן טעון כלי וצפון כו' וצ"ע דבגמ' אמר להא פירכא גבי חטאת העוף שכל עבודותיה ביד, משא"כ מנחה הא טעונה כלי לקבלה וקידוש, ולפי פשוטו אף להקטרה טעונה המנחה כלי [ורק להרמב"ם בהקטרה מהני או יד או כלי], וצ"ע.

ובמש"כ הש"מ שם בת' ז"ל וי"ל כו' אבל מנחה כו' ש"מ ליתן לו דין חטאת כו' יל"ע נמי אם כוונתו לילפוטא בעלמא על פסולא דשל"ש, או דכיון דקרייה רחמנא חטאת היא כחטאת לכל דיניה ולהכי פסולה של"ש.

רש"י **לה מותר נדבה הפריש מעות למנחת סוטה כו'** וכ"ה בשיטה אות ד' בשם הרגמ"ה אם הפריש מעות למנחת קנאות כו', ונראה דה"ה נמי אם הפריש סולת ונתותר, אלא דלא משכח"ל פדיון אלא קודם שקדשו בכלי קדושת הגוף, [דאחר דקדשו קדושת הגוף אין להם פדיון], וכיון דקדישי קדושת דמים היו ממש כהפריש מעות.

בא"ד **היו קונין מהן כבשים לעולות כו'** מש"כ רש"י כבשים צ"ב דעיין בגמ' לקמן ק"ז ב' תנן התם ששה לנדבה כנגד מי כו' וזעירי אמר כנגד פר ועגל איל וכבש גדי ושעיר, ופי' התו' בתמורה דף כ"ג ב' ד"ה וישנה ז"ל וכל כך למה שלא היו רוצין לעשות מותר דמי הפר אלא לפר בלבד וכן לכל אחד כו' אבל לכתחילה לא דטוב לעשות למה שהופרשו תחילה עכ"ל, ומבואר דמותרות דאזלי לקיץ המזבח לא אזלי דוקא לכבשים, ועיי"ע בסוגיא לקמן דף ק"ח א' ושמאל אמר כנגד מותר חטאת ומותר אשם ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע ומותר מנחת חוטא ומותר עשירית האיפה של כה"ג ור' אושעיא וכו' ועיין שם בפירש"י, ושם בגמ' ושמאל מ"ט לא אמר כרבי אושעיא כו' ורבי אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמאל כו' רבה אמר אפי' מותר עשירית האיפה של כהן גדול נמי נדבה כו' בפלוגתא מותר עשירית האיפה של כהן גדול רבי יוחנן אמר נדבה רבי אלעזר אמר ירקב, ועיי"ש בתו' ז"ל ושמאל מאי טעמא לא אמר כרבי אושעיא. וכו' וצ"ב מש"כ התו' כ"ש מותר עשירית האיפה, הא רש"י פירש דעשירית האיפה נמי קרייה חטאת, ואמאי הוא כ"ש ממנחת חוטא.

והנה בכל סוגיית הגמ' שם לא נזכר דמותר מנחת קנאות אזיל לנדבה, והר"מ נמי לא הזכיר דמותר מנחת קנאות אזיל לנדבה, וצ"ע על המסורת הש"ס שציין בסוגיין אהא דאמרינן מנחת קנאות מותרה נדבה לקמן ק"ח א', וצ"ע שם לא נזכר דין זה כלל, וכן צ"ע מה שציין בעין ממשפט לדברי הרמב"ם בפ"ה מהלכות פסולי המוקדשין ה"ח, וצ"ע דלא נזכר שם דין זה דמנחת קנאות מותרה אזיל לנדבה, וצ"ע.

ובעצם דברי הרמב"ם בהלכות פסולי המוקדשין יש חידוש, עיי"ש מש"כ ז"ל המפריש מעות למנחת חוטא והביא מהם מנחתו או שהפריש מנחת חוטא והותירה המותר יביא מנחת נדבה עכ"ל. ומבואר ברמב"ם דמותר מנחת חוטא אזיל מנחת נדבה, ודלא כמש"כ רש"י דאזיל לעולות קיץ המזבח, ועיי"ע בר"מ שם ה"ט מותר קיני זבים קיני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות מותריהם יפלו לנדבה ויקרבו עולות כמו שביארנו עכ"ל, ומבואר דשאר מותרות יפלו לנדבה ויקרבו עולות, ודלא כמנחת חוטא דמותרה אזיל למנחת נדבה, וצ"ב דשמאל ור"א כיילי מנחת חוטא בהדי שאר מותרות, וברמב"ם מבואר דדיניהם חלוקים.. ועיין בחידושי הגרי"ז בספר מה שביאר בארוכה שם בשיטת הרמב"ם.

אלא דיש להקשות ע"ד הגרי"ז שם, דכתב דבמנחת חוטא נאמרה הלל"מ דמותרות לנדבה אזלי ומדרש יהודע לא נאמר על מנחה, ולכך פסק הרמב"ם דמנחת חוטא יפול מותרה למנחת נדבה, וצ"ע דלכא"ה הא דמותרות לנדבת ציבור אזלי הוא מכלל הלל"מ, ומדברי הרמב"ם הכא שכתב דיביא במותר מנחת נדבה נראה דהיחיד הוא שמביא את המנחת בדבה ולא תפול המנחה לנדבת ציבור, וצ"ע דאף דמדרש יהודע נאמר רק על חטאת עצמה ולא על מנחת חוטא, אפ"ה הא דמותרות נופלים לנדבת ציבור לכא"ה הוא מעצם הלל"מ, ואמאי יביא במותרה מנחת יחיד.

המשך לדין מותרות. ועיין בקריית ספר ע"ד הר"מ שם שכתב ז"ל המפריש מעות למנחת חוטא כו' המותר יביא מנחת נדבה כו' מותר מנחת חוטא נדבה דהואיל ואיקרי חטאת אזיל מותרה לנדבת ציבור ממדרש יהודע עכ"ל, וצ"ע דלכא"ה דבריו א"ש לשיטת רש"י דמותר מנחת חוטא אזיל לקיץ המזבח, אבל ברמב"ם הרי מבואר דיביא במותר מנחת נדבה, ומה כתב הקריית ספר דמותרה אזיל לנדבת ציבור, וכי ר"ל דיביא ממנה מנחת ציבור, והלא כתיב במנחה נפש דאין מנחה בציבור.

ועיין בתו' שבועות דף י"ב ב' ד"ה ואין עוף בציבור שכתבו דהא דאין מקיצין בעולת העוף היינו דאין לקנות עוף במעות שנתותרו אבל אם כבר בא עוף לפנינו מקיצים בו דמה יעשה ממנו, ומבואר דבדיעבד מיייתי עוף בציבור אף דכתיב ביה נפש, וה"ה י"ל גבי מנחה כה"ג, וצ"ב בכל זה.

אלא מעתה אשם יהא פסול כו' דגמר עון עון כו', וביאר הגרי"ז דהא דאין אדם דן גז"ש מעצמו היינו לדון איזה תיבות ניתנו לידרש בגז"ש, אבל אם ניתנו התיבות לידרש בגז"ש אדם דן גז"ש מעצמו.

תוד"ה חטאת ותירץ ה"ר חיים כו' וחד לחטאת ששחטה לשם חטאת נזיר ומצורע, ונראה מדברי התו' דקרא קמ"ל דחטאת חלב לשם חטאת נזיר ומצורע נמי פסולה. הנה יש לדון לפירוש ה"ר חיים דבעינן דרשא מיוחדת על חטאת נזיר וחטאת מצורע דלולי הפסוק מה היינו אומרים האם דכשר לגמרי או דלא עולה לבעלים לשם חובה. אלא דלא הוי פסול לגמרי ועבור מה נצרך הדרשא. והנה הגרא"י הבין דהדרשא נצרכת רק על העיכוב ולא על עצם הפסול שלא יעלה לבעלים לשם חובה והקשה דאם זה נחשב מחשבה דשלא לשמה לגבי שלא יעלה לבעלים לשם חובה מדוע לא יפסול לגמרי. ויל"ע בזה.

בא"ד ויש דוחקים כו' הקשה הגרא"י, דבגמ' שם רמי ר"ל אם כשרים כו' ואם אין מרצים למה באין, ומשני מצינו בבאין לאחר מיתה, ופריך מאשם דלא אתי לאחר מיתה, ועלה מקשה שם דאשם נמי אתי לאחר מיתה דקרב מותרו, וצ"ע הא מותרו קרב עולה ולא אשם, וצ"ל דהקרב העולה היא מכח האשם, שהאשם נותן לו דין הקרבה של עולה, ולהכי חשיב ליה הגמ' דאשם אתי לאחר מיתה, וכיון דמה שקרב מכח האשם חשיב ליה באין לאחר מיתה אף דקרב הקרבה של עולה, א"כ מאי נ"מ בזה אם קרב הוא עצמו או דמיו הא מ"מ הקרבתו היא מכח האשם.

שם. עוד הקשה הגר"י, דכל דמיון התו' לסוגיית הגמ' בזבחים שם צ"ע, דכל סוגיית הגמ' שם בע"א היא על קרבנות דכשרים ולא עלו לבעלים לש"ח, ועלה פריך בע"ב דלימא ליה ר"א דאשם נמי אתי לאחר מיתה דקרב מותרו, וצ"ע מה דימו התו' סוגיא זו להכא, הא הכא מיירי בחטאת דמחשבת של"ש בה היא מחשבה הפוסלת ופוסלתה לגמרי, וא"כ מאי נ"מ גבי חטאת אם קרב מותרה עולה או אין קרב מותרה, הא הפסול בחטאת של"ש אינו מצד דלית בה הקרבה של נדבה אלא מצד מחשבת פסול של של"ש, וצ"ב.

בא"ד. ושמא היא לא הוי כתיב בפסח לא הוי דרשינן הכי. א"נ וכו' ויל"ע מהו הסברא בזה ומדוע לא מספיק ההוא דפסח. וכן יש לעיין בסברת הא"נ דבשלמא צריך גילוי על האשם דהוא שכתוב באימורין לא מעכב דלא הוי כמו בפסח שכתוב בשחיטה אלא מדוע בעינן ילפותא על ההוא דמנחת חוטא שהוא מעכב הרי סתם הוא מעכב דמשמעותו בהווייתו יאה.

כדתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת האימורין. עיין רש"י, ויל"ע דשמא הכתוב בא לחדש דעל כל פנים האימורין נפסלין שלא לשמה אפילו דהקרבן כשר. והנה יש לעיין באיזה אופן זה שייך הרי ברגע שהקריבין חל בהם קידוש מזבח ומשלה בהן האור כמבואר זבחים פג. ושמא הנפק"מ באופן שפקעו מעל המזבח קודם שמשלה בהן שדינן שלא יעלו. וצ"ע.

רש"י ד"ה אשם דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרינן בפרק תמיד נשחט כו' דנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ונאכל הבשר כו', הקשה הגר"י, למה הוצרך רש"י לדברי הגמ' בפסחים דנטמאו כו' ונאכל הבשר. דמה ענין אכילת הבשר לכאן. הא הכא כוונת הגמ' היא דלענין פסלות של"ש בעינן עבודות ששייכות לכפרת הקרבן, והקטרה אינה שייכת לכפרת הקרבן, דכפרת הקרבן נשלמת בזריקה, ואף אילו הבשר לא היה נאכל מכל מקום עיקר כפרת הקרבן הושלמה.

ועיין בתו' זבחים דף ב' א' ז"ל ומיהו הא לא מצינן למילף מהקישא דנימא ולא עלו לשם חובה ואינה מרצה מכל הנך ו' דברים דההוא קרא כתיב בהקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר כו', והקשה הגר"י ד' דאף דלא שייך לפסול את כל הקרבן ע"י מחשבת של"ש בהקטרה, אפ"ה אמאי לא נימא דעבודת ההקטרה עצמה תפסל ע"י מחשבת של"ש, ואמר הגר"י ד' דמוכח מכאן דשל"ש הוא פסול קרבן, ולא פסול עבודות, ולהכי כל שאין המחשבה יכולה לפסול את הקרבן אינה פוסלת נמי את העבודה עצמה, דהמחשבה היא בשעת עבודה אבל פוסלת היא את הקרבן ולא את העבודה.

רש"י ד"ה שניתק לרעיה שמסרוהו לרועה כו' ועיין בש"מ אות ט' בשם הרגמ"ה שפירש ז"ל כגון שנתכפרו כו' ואמר הגזבר שיצא לרעיה כו' עכ"ל, וצ"ע מאי שייטיה דגזבר בקדשי מזבח.

ועיין"ע ברש"י זבחים דף ה' ב' ז"ל שניתק לרעיה כו' שאמרו לו ב"ד הוציאו וירעה כו', ועיין"ש עוד ברש"י ד"ה ניתק אין ז"ל דמיעקר שם אשם מיניה משנמסר לרועה כו', עכ"ל, ונראה מדברי רש"י דע"י ב' האופנים חשיב ניתק לרעיה או ע"י דא"ל ב"ד הוציאו וירעה, או דנמסר לרועה..

תוד"ה אשם ותימה גדול הוא לומר כך, ר"ל דאם נאמר בהלכה דכל שבחטאת מתה באשם רועה, תימה גדול לומר דסגי בניתוק לרעיה.

בא"ד. ור"ת לא גריס כאן כו' בדברי התו' הכא מבואר דלר"ת גמירי הלכתא דכל שבחטאת מתה באשם קרב עולה, ורעיה הוא מדרבנן משום גזירה, וקרא דהוא קמ"ל דקרב עולה אף בלא עקירה, אבל התו' במקומות אחרים הביאו דברי ר"ת באופן אחר, עיין בדברי התו' זבחים דף ה' ב' ז"ל ור"ת לא גריס כו' ובא לפרש טעם למה הוא כיון דגמירי דבאשם רועה ומפרש משום דכתיב הוא דמשמע בהווייתו יהא פירוש בהווייתו מה שסופו להיות. משמע מדברי התוספות דהפסוק בא לגלות על ההלכה שאין דין רועה אלא קרבה. וצ"ב כיוון דבהלכה נאמר רועה איך הפסוק משנה את גדרה לקרבה. ועיין תוספות פסחים עג. ור"ת פירש. ובתוספות תמורה יז משמע כמבואר בתוספות כאן.

בא"ד. דבשלמא אי בעי עקירה הוה ניחא דבעי ניתוק כדי שיהא נזכר לעוקרו כו' צ"ע הא את העקירה עושה הכהן ואת הניתוק עושה הבעלים, ואיך ע"י הניתוק יהיה נזכר לעוקרו, וצ"ע.

בא"ד. ועוד יש לפרש כו' ובתו' פסחים דף ע"ג הביאו פי' זה בשם ר"י, והגר"י נתקשה בזה ל"ל קרא דהוא דקודם כפרה אינו קרב עולה, דלכא' פשיטא כיון דהוא אשם אינו קרב עולה, ורק במותר אשם נגמרה ההלכה דקרב עולה, וכל שלא נתכפר באחר ל"ח מותר אשם.

והנה יש לעיין בכוונת התוספות האם כוונתם דע"י ניתוק יקרב עולה קודם כפרה. ודבר זה צ"ע לא מיבעי למ"ד מצווה בראשון דבדיעבד השני ראוי להקרבה ואם כן מה אכפת לן מניתוק אלא אפילו למ"ד מצווה בשני והראשון דחוי מכל מקום זה רק פסול דיחוי אבל במהותו הוא שלמים. ומה יעזור ניתוק. וצ"ע.

אמר רב מנחת העומר שקמצה של"ש פסולה הואיל ובאתי להתיר ולא התירה, יש להסתפק, אם כוונת הגמ' דמשו"ה במנחת העומר מחשבת של"ש פוסלת, או דאי"ז פסול של של"ש אלא זה עצמו שבא להתיר ולא התיר זה עצמו הפוסל.

רש"י ד"ה פסולה מהקטיר ושיריה אין נאכלין, הקשה הגר"א, דכיון דפסולה מהקטיר פשיטא דשיריה אין נאכלין, דההקטרה היא הקטרה פסולה ואינה מתירה את השירים.

ד:

רש"י ד"ה אשם מצורע בא הוא להכשירו לבוא במחנה, ובש"מ אות י"ד הקשה דמצורע בימי ספורו מותר לבוא במחנה, ועיין ברש"י לקמן דף כ"ז ב' ד"ה שלא לשמן שלא עלו לו לשם חובה להכשירו בקדשים, וכ"כ רש"י ביומא דף ס"א ב', ויש לעיין על איזה מחנה דיבר רש"י ובפשוטו הכוונה למחנה ישראל. או לוויה. אמנם יש לעיין האם ניתן לומר שהכוונה היא על מחנה שכינה. אלא דצ"ע מדברי רש"י לקמן דף ה' א' ד"ה להכשירו למצורע לבוא בקהל, וכ"כ רש"י דף כ"ח א' ד"ה לרצות לעלות לשם חובה ולהתיר מצורע בקהל, והנה מצורע אינו אסור בקהל ובע"כ דכוונת רש"י לבוא במחנה ישראל, וצ"ע כמשה"ק הש"מ דמצורע בימי ספורו מותר במחנה ישראל. וברמב"ם נמי לכאורה מצינו מקום שכתב לבוא במחנה וצ"ל דכוונתו למחנה שכינה, דיעוין בדברי הרמב"ם פ"ב מהלכות ביאת מקדש הי"א. עיי"ש. ודו"ק היטב מסוגיית הגמ' במו"ק דף ט"ו ב' דאיתא התם מצורע מהו שישלח קרבנותיו, תא שמע דתניא ואחרי טהרתו אחר פרישתו מן המת שבעת ימים יספרו לו אלו שבעת ימי ספרו כו'. ועיי"ש ברש"י ובתוספות. ועיי"ש בה"ב ובכסף משנה. ובחידושי ר"ח הלכות קרבן פסח פ"ו ה"א ד"ה ואשר יראה לומר בדעת הרמב"ם,

תנן כל המנחות כו' ואם איתא ליתני נמי חוץ ממנחת העומר כו', הגר"א דן לדייק, מדברי הגמ' דמנחת העומר נמי פסולה בפסול של של"ש, ולהכי מקשה אמאי לא קתני לה בהדי מנחת חוטא ומנחת קנאות, אא"כ נימא דעיקר כוונת הגמ' להקשות אהא דתנן כל המנחות כו' כשרות, ואף דמנחת העומר אינה פסולה בפסול של של"ש אפ"ה לא שייך למיתני עליה לשון כשרות. באה בגלל זבח לא קתני, בגמ' לקמן מבואר דהזבח בא בגלל העומר, ולא שמנחת העומר באה בגלל הזבח, ועיקר כוונת הגמ' הכא דמנחת העומר באה עם הזבח וכמו פרש"י.

א"ר ירמיה מצינו שחילק הכתוב בין מכפרים ובין מכשירין כו' דתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה כו' ופרש"י מצינו שחילק ומכשירין חמירי, וצ"ע דהא דחטאת יולדת אינה באה לאחר מיתה אין זה משום שהיא מכשיר אלא משום שהיא חטאת וחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא וכמש"כ רש"י, וגם שאר חטאות דהם מכפרים נמי לא אתו לאחר מיתה, וא"כ איך מוכיח מהכא דמכשירין חמירי, ועיי"ש ברש"י מעילה דף י' ב' דפירש דחטאת שמתו בעליה מתה שאינה ראויה לכפרה אחר מיתה, וא"כ אף דהכא חטאת יולדת היא מכשיר אפ"ה הא דמתה אין זה משום דמכשירין חמירי, דגם חטאת המכפרת לא אתיא לאחר מיתה, וצ"ע.

ובעצם דברי הגמ' דאשם נזיר ואשם מצורע ששחטן של"ש פסולין הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו הקשה הגר"א מדברי הגמ' בנזיר דף כ"ב א' תא שמע האשה שנדרה בנזיר ונטמאת ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף ואי ס"ד בעל מיגז גיזו תייתי נמי עולת העוף, ועיי"ש רש"י ותוספות. ועיין ברמב"ם. בפ"ט מהלכות נזירות הי"א, וממה שסתם הרי זו מביאה קרבן טומאה משמע דמביאה את כל הקרבנות אף את האשם וכמש"כ התו', כן דייק המשנה למלך מדברי הרמב"ם.

ונמצא לשיטת התו' והרמב"ם דאיכא הקרבת אשם מצורע בלא שהוא מכשיר, דהא ליכא הכא כלל נזיר שיהא מוכשר שהרי הבעל מייגז גיזו להנזירות, וצ"ע דברי הגמ' הכא דפסולים הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו. ועיין במתני' כריתות דף ח' א' תנן האשה שיש עליה כו' ה' זיבות ודאות וה' לידות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה, ולכא' יש מכאן ראייה דאיכא הקרבת חטאת יולדת אף שאינה מכשיר דהא ע"י קרבן אחד מוכשרת היא לאכול בקדשים, והגר"א, דן דשמא יש לומר שבכל קרבן יש תוספת הכשר. וצ"ב בזה.

וכן הוכיח מדברי הרמב"ם, דעיין ברמב"ם פ"א מהלכות מחו"כ ה"ה ז"ל וכל זמן שלא הקריבו חטאתם אסורים לאכול בקדשים אבל העולה והאשם אינן מעכבין עכ"ל, ובכס"מ שם הקשה מסוגיית הגמ' בערכין דאשם מעכב, וכתב דלכן נראה דמש"כ בספרי רבינו והאשם הוא ט"ס צריך למחוק תיבת ואשם, אבל באמת דברי הכס"מ הם פלא דלהדיא מבואר ברמב"ם פ"י מהלכות נזירות דהאשם אינו מעכב, וכן תמיהו הלח"מ בהלכות נזירות והמשנה למלך כאן, ומבואר דאשם מצורע אינו מכשירו בקדשים ואפ"ה כתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות מחוסרי כפרה ה"ב דאשם מצורע ששחטו של"ש צריך המצורע אשם אחר להכשירו, ומבואר דאיכא תוספת הכשר באשם מצורע אף דאינו מכשירו לאכול בקדשים, וה"נ י"ל ביולדת דאף שהוכשרה לאכול בקדשים ע"י קרבן אחד אפ"ה יש תוספת הכשר בשאר הקרבנות. וכ"כ הגר"א בקונטרס עמ"ס יומא [עמוד כ"ב] ד"ה ונראה דזהו ג"כ יסוד שיטת הרמב"ם. עיי"ש. אמנם בדברי הגמרא בנזיר כל זה לא שייך. ועדיין צ"ע.

מאי שנא אשם נזיר כו' הני נמי באו לכפרה ולא כפרו, והנה בזבחים דף ה' א' רמי ר"ל על מעוהי בי מדרשא ומקשי אם כשרים הן ירצו ואם אין מרצים למה באין א"ל ר"א מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין, ויל"ע האם כוונת הגמרא כאן היא לסברת ריש לקיש דלא מצינו הקרבה בלי כפרה או דהוי סברא אחרת.

תוד"ה ה"ג ותירץ הר"ר חיים כו' אע"ג דמסקינן לקמן יש מחוסר זמן לבו ביום כו', ועיין בתו' זבחים דף ה' א' שהביאו פ"ה ר"ח וכתבו עוד ז"ל ונראה לי דילפי' חטאת ועולה. ועיין בחידושי מרן הגר"א הלכות עבודת יוה"כ פ"ה ה"ג שהביא תירץ הגר"ח בזה, וז"ל וסברא זו שמעתי מפי אאמו"ר זצ"ל לישב קושיית התו' בזבחים דף ה' כו'.

האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו היורשין עולתה ועולתה ומתה כו', וכתבו התו' דמשמע דאם היתה חיה היתה מביאה חטאתה אחר עולתה ועולתה לה עולתה, והראשונים בקידושין דף י"ג ב' דייקו שאם לא הביאה חטאתה לא יביאו היורשים עולתה, אף שאם הביאה עולתה קדם חטאתה יצאה ידי חובת עולתה, אפ"ה במתה דאין היורשים מביאים חטאתה לא יביאו נמי את עולתה. עיי"ש ברשב"א ובריטב"א. ועיין שפת אמת שביאר הטעם בזה.

תוד"ה לא יביאו, עיין בש"מ אות כ"ח ז"ל והר"ר יחיאל בר יוסף יישב הגירסא וכו' ויל"ע לכא' אף אי נימא דבעוף ליכא להלכתא דחמש חטאות המתות אפ"ה ודאי דאינה קריבה לאחר מיתה. אפשר דאין בה דין מיתה אלא דממילא אזלה למיתה.

ד:- ה.

לא נהנין ולא מועלין. ופרש"י לא נהנין מדרבנן מפני דמי עולה שבהן, הש"מ בהשטות י"ח הקשה מדברי הגמ' בר"ה דשופר של שלמים לא יתקע בו ואם תקע בו לא יצא, דיש איסור קודש מדאורייתא גם בשלמים, ויש דבר חידוש בדברי הש"מ שם דהאיסור קודש בשלמים הוא מצד בל יחל. ועיין תוספות כריתות כג: ד"ה בוולדות ודו"ק.

המפריש מעות כו' ולא מועלין מפני שראויין לבוא כולן שלמים, ופרש"י ולא מועלין מפני שראויין לבוא לשלמים, ובש"מ אות י"ט הוסיף שראויין להביא כולן שלמים כו', ועי"ע בש"מ לעיל אות י"א ז"ל ולא מועלין גליון דאמרין כל מעה ומעה ראוייה ליקח בה שלמים כו' הרגמ"ה עכ"ל, ונחלקו בדבר רש"י ותו' במעילה דף י"א א', דרש"י שם פי' ז"ל מפני שראויין להביא בכולן שלמים כלומר דבכל מעה ומעה מצינן למימר זה הפריש לשלמים כו', ובתו' שם פליגי ופי' מפני שהן ראויין לבוא כולם שלמים דכיון דלא פירש אם ירצה יביא כל המעות לשלמים עכ"ל, וכ"כ התו' בנזיר דף כ"ד ב' ד"ה מפני. ויש לעיין מהי שורש מחלוקתם של רש"י ותוספות.

ויש לעיין בגדר דין זה של מעות סתומים מה גדרה. דאיזה קדושה חלה על המעות כל זמן שהם סתומים. ועיין במעילה דף י"א מתקיף לה ר"ל וליתני נמי המפריש מעות לקינים לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין להביא תורין שלא הגיע זמנם ובני יונה שעבר זמנם. ודו"ק.

ועיין נזיר דף כ"ה א' פריך אהא דתנן היו לו מעות סתומין יפלו לנדבה והלא דמי חטאת מעורבין בהן א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר וכו'. ועי"ש בתוספות, שהקשו ז"ל וא"ת ולישני מפני שראויין להביא בכולן עולה וכו', אבל ברמב"ם מבואר לא כן, עיין במש"כ פ"ה מפסוה"מ ה"ג ז"ל מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי רצה להביא בהן חטאת בהמה יביא עולת בהמה יביא מת והניח המעות ילכו לים המלח עכ"ל, ומבואר ברמב"ם דאף בגונא דיכול להביא בכל המעות עולה אפ"ה אם מת ילכו המעות לים המלח דחילל עליהו דין חטאות המתות, ודלא כמש"כ התו' דרק היכא דאין יכול להביא בכולן עולה פריך דילכו לים המלח.

תוד"ה ואין טעונים לחם. יש לחלק בין נסכים דשייכי בכל הקרבנות ללחם, ובסמוך הביאו התו' את דברי הגמ' לקמן דף פ"ט דאשם מצורע ששחטו של"ש טעון נסכים שאם א"א אומר כן פסלתו, והיינו דאשם מצורע קרב של"ש בע"כ קרב בתורת אשם מצורע ולא בהקרבה אחרת ולהכי טעון נסכים. וצריך ביאור מהו החילוק בין נסכים ללחם ודו"ק.

בא"ד וי"ל דשלא כמצותו הוי משונה יותר מדאי כו' צ"ב סברת התו' הא מ"מ קרב בתורת אשם מצורע ואמאי אין טעון זרוע בשלה.

שם. והנה התו' הכא חילקו בין אשם של"ש לבאין לאחר מיתה, דאשם של"ש אין טעון זרוע בשילה ולאהר מיתה טעון זרוע בשילה, אבל התו' בנזיר דימו של"ש לבאין לאחר מיתה, עיין בדברי התו' נזיר דף כ"ד א' שלמים וכו'.

והנה בהא דאמרין דאשם מצורע ששחטו של"ש טעון נסכים שאם א"א כן פסלתו, יל"ע אם האי סברא שייכא נמי בעולת מצורע, דהא עולת מצורע באה נדבה, ועיין בתוספתא קרבנות פ"א ה"ב עולת נזיר ועולת יולדת ועולת מצורע ששחטו בני שנים עשר חדש ויום אחד או ששחטן מחוסר זמן בבעלים ועולין על גבי מזבח וטעונין נסכים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וכתב הגאון ז"ל ועולין כו' עד לשם חובה נמחק וצ"ל כשרים [פי' כשרים שלא לחובה וטעונה נסכים דאל"כ פסלתו כמו גבי אשם מצורע] עכ"ל, ומבואר דגם גבי עולת מצורע איכא לה"ט, וצ"ע ל"ל לה"ט לענין חיוב נסכים הא גם עולת נדבה טעונה נסכים. דהגאון בפי' בתוספתא בנגעים סותר לדבריו הכא, עיין בתוספתא נגעים פ"ה ה"א הקדים עולתו לאשמו יעלו לגבי המזבח וטעונין נסכים אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה הקדים חטאתו לאשמו תעובר צורתו ויצא לבית השריפה, ופי' הגאון וטעונין נסכים פי' כמו שאר עולות עכ"ל.

דאמר מר גילה על א' משלשתן יצא, הגרי"ז הקשה, מה שייך הכא האי דינא דאם גילח על א' משלשתן יצא, דלכא' הו"ל לאתויי דינא דמותר ביין אחר מעשה יחידי, ובאמת דרש"י פי' דהכונה לדינא דאחר מעשה יחידי, וצ"ע דבגמ' מייית לדינא דאם גילח על א' משלשתן יצא. ובאמת אמר הגרי"ז דב' הלכות חלוקות הם, דלענין גילוח פליגי תנאי במתני' נזיר דף מ"ה א' תגלחת הטהרה כיצד היה מביא ג' בהמות חטאת. וכן לענין ההתר ביין. עיי"ש בכל הסוגיא ומשמע דהוי שני הלכות חלוקות. עוד הקשה לדעת ר"א דלא הוי מותר אלא לאחר כל המעשים כולם אם כן הוי מתיר קבוע ולכאורה הוי דלא כרב. ועיין רמב"ם ספר המצוות מצווה קי"א ודוק.

תיובתא דרב, הגר"א הסתפק, האם התיובתא היא רק על הא דאמר רב וכן אתה אומר באשם נזיר כו' שבאו להכשיר ולא הכשירו, או דהתיובתא היא גם על מנחת העומר, דליכא סברת באת להתיר ולא התירה. ועיין בגליון הש"ס דציין לדברי התו' לקמן דף מ"ח ב' ד"ה כבשי שכתבו ז"ל ותימה מנ"ל כו' ואמאי איתותב רב עכ"ל ודו"ק.

מקרב היכי קרבה ממשקה ישראל וכו'. לכאורה קשה בכל מנחת העומר היכי קרבה הא בשעת ההקרבה עדין לא הותר איסור חדש, ועיין בחידושים הנדפסים בשם הרשב"א שכתב דבשאר מנחת העומר לא קשיא ליה די"ל דההקרבה וההיתר באין

ביומא סב. דלשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמיחסר עבודת היום, והא בסדר יוה"כ אין מחו"ז, ובע"כ צ"ל דקושיית הגמ' היתה מצד פסול הקדים ולא מצד מחוסר זמן. בענין פסול הקדים עיין יומא ס. ועדיין יש להקשות דלכאורה הרי השעיר נעשה בבגדי זהב בחוץ ולא שייך בו פסול הקדים. ועיין בחידושי רבינו חיים הלוי הלכות עבודת יוה"כ שכתב דנחלקו בזה רש"י והרמב"ם עיי"ש שכ' ז"ל ודבר זה נלמד מהסוגיא דיומא דף מ' כו'. ועיין שיעורי הגרי"ד.

הנה התוספות כתבו, דווקא בהדי מצורע חשיב מחוסר זמן משום שלא הגיע זמן טהרתן אבל סדר עבודת יוה"כ דלכפרה לא חשיב מחוסר זמן. והנה יש לעיין מדוע אמרו התוספות דווקא מצורע דלכאורה הוא הדין שאר מכשירים כגון יולדת ונזיר. ועיין לעיל ד: סוף ד"ה ה"ג בת"כ. בשם רבינו חיים והנה יש לעיין דכיוון דמסקינן בסוגייתנו דעל כל פנים יש מחוסר זמן בסדר מצורע מדוע הוצרך רבינו חיים לעיל לתרץ דסד"א דהקדמת העולה מעכבת משום דכתיב בה הויה תיפו"ל דפסולה משום מחוסר זמן.

והנה בשיטה על דברי התוספות מבואר דדין סדר נאמר בכל המכשירים וכן מבואר דזהו הטעם דבעינן והעלה. ללמד דהקדמת העולה כשרה. ויל"ע אם התוס' פליגי עם השיטה. ואם פליגי במה פליגי. עיין קרן אורה במה שדן על דברי התוספות.

אלא רב פפא כו' שחיטה לאו עבודה היא, והקשו התו' הא איכא הכא קבלה ודלמא משום קבלה שהיא עבודה קאמר שלא יהא אחר ממרס בדמה, ועיין בש"מ אות י"ב שתירץ ז"ל ואמר הר"ר יעקב בר יהוצדק וכו' ותמוה דמדוע קתני ולא יהא אחר ממרס בדמה הרי מירוס דמה הוא לאחר שחיטה וצ"ע.

שחיטה לאו עבודה היא, וצ"ב א"כ אמאי לענין יש מחו"ז לבו ביום ל"א דשחיטה לאו עבודה היא, וביאר הגרי"ז, דמחו"ז הוא דין בקרבן, דקרבן שהוא מחו"ז אין לו דין הקרבה, ולהכי השחיטה פסולה, משא"כ דין הויה זה הלכה של עיכוב בעבודה עצמה, ולכך עלינו לדון על כל עבודה עבודה בפ"ע, וכיון דשחיטה לאו עבודה היא לא מיפסלא.

תעובר צורתה פרש"י תניחנה עד למחר ותפסל בלינה כו', ומבואר בדבריו דעיקר דין עיבור צורה הוא דחל על הבשר פסול לינה, דמחמתו חשיב פסולו בגופו, ומש"כ רש"י ותעובר מראה ליחלוותי בשר כו' כוונתו רק לפרש לישנא דתעובר צורתה. וכן פרש"י בכל מקום פסחים לד. עג: ועוד. אמנם עיין פי' ר"ח שם לד: ועג: דפירש דתעובר צורתה היינו שינוי צורה שיאבד לחלוותי שבה אחר כמה ימים. ויל"ע דתיפו"ל. משום שחל בה פסול נותר.

תוד"ה שחיטה והר"י מאורלינ"ש מפרש לאו עבודה היא לפי ששונה בחולין ובקדשים א"כ לא מטעם עבודה צוה המקום שחיטה, ויש להקשות דעיין זבחים יג. לומר לך מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה המעכבת כפרה אף כל עבודה ומעכבת כפרה. ומבואר שם דשחיטה גם נלמד מזריקה הרי דשחיטה נמי חשיבא עבודה.

בא"ד אבל קשיא דא"כ לשמעון התימני כו', הגרי"ז נסתפק בהא דבעי לשמעון התימני שיהיו ידיו של שוחט לפניו מן הנשחט אם זו הלכה של מקום על השוחט, או דזה הלכה על אופן מעשה השחיטה, שיהיו ידיו של השוחט לפניו מן הנשחט, ואי נימא דזה רק אופן במעשה השחיטה צ"ב קושיית התו' דמה ראייה יש משם דשחיטה עבודה. ויל"ע בזה.

תוד"ה שחיטה. ובפרק טרף בקלפי איכא למ"ד דשחיטת פרו בזר פסולה כו' עיין בתו' יומא שם שתירצו ז"ל ואמר לי מורי הרב וכו'. וצ"ב כוונתו מה ראייה יש מהא דפסולה בשאר כהנים דיל"ל לעולם בעי כהונה מטעם עבודה ואפ"ה פסולה בשאר הכהנים כשאר עבודות היום שטעונים כהן גדול. ועיין חידושי הגרי"ז בקונטרס על יומא עמוד יז מה שהקשה על התוספות שם.

ובעיקר תירוץ התו' ק"ק הלשון שחיטת פרו בזר פסולה, דלתירוץ התו' אין הכוונה כזר בכל התורה כולה, אלא זר היינו אחר שאינו כ"ג, ונ"מ דמחוסר בגדים ושלא רחוק ידיים ורגלים אף דחשיב כזר אפ"ה כשר בשחיטת פרו, דליכא פסול זרות וכל הפסול הוא על אחר שאינו הבעלים.

תוד"ה אלא והיה דיומא פרק ב' שעירים כו' ועיין בש"מ אות ל"ו שתירץ ע"ק התו' הראשונה דלפי מה שחילקו התו' לעיל בין מכשיר ומכפר ניהא, ולכא"ה ה"ה מתיישבת בזה קושית התו' הכא מדברי הגמ' ביומא, דגבי סדר יוה"כ אין מחו"ז לבו ביום, וצ"ב מה סברו התוספות כאן. עיין קרן אורה שדן על דברי התוספות. **והנה בעיקר** מה שהקשו התו' ל"ל לקרא דחוקה תיפו"ל דיש מחו"ז לבו ביום, ותירצו דבסדר עבודת יוה"כ לא שייך מחו"ז, אבל בשיטת הרמב"ם נתבאר לעיל דגם בסדר עבודת יוה"כ איכא לפסול דמחו"ז, וצ"ע קושיית התו', ותירץ הגרי"ז, דפסולא דמחו"ז שייך רק בב' קרבנות, דהקרבן שעדיין לא הגיע זמנו חשיב מחו"ז, אבל בב' עבודות של אותו הקרבן עצמו שהקדים עבודה לחברתה לא שייך בזה פסול דמחו"ז ולהכי בעי לקרא דחוקה דסדר יוה"כ מעכב, והא דפריך בגמ' מהקדים מתן בהונות למתן שבע דמוכה שם דיש מחו"ז לבו ביום אף דלכא"ה הם ב' עבודות בקרבן אחד, ביאר הגרי"ז דכיון דיכול להביא מתן ז' מלוג אחד ומתן בהונות מלוג אחד חשיבי כב' קרבנות ושייך בהם פסול מחו"ז,

אלא אמר רב פפא היינו טעמא דריש לקיש דסבר האיר המזרח מתיר וכו' עיין היטב בשיטה בהשמטות אות יג. ובאמת עיין היטב בדברי הקרן אורה ה. ד"ה מקרב היכי קרבה שעמד בהרחבה על כל דברי סוגיא זו.

תוד"ה האיר המזרח. לפיכך נראה דאינו אלא מצוה מן המובחר בעלמא ואפילו עשה ליכא, הגר"א דן לומר, דכוונתם דאין זה איסור חפצא אלא מצוה בעלמא על הגברא ולהכי ליתא בזה פסולא דממשקה ישראל. ויל"ע מהיכן נלמד מצווה לכתחילה זו. והאם הוי דאורייתא או דרבנן. ועיין בזה במש"כ הגר"ז בספר הלכות נזירות [עמוד 50] ד"ה והנה צ"ע. וכבר ביארנו בחבורה דיסוד דין המצווה לכתחילה הוא משום שקיים בו השם נזיר ושייך בו ענין המניעה מאיסורי נזיר כל זמן ששם נזיר עליו. ועיין בזה במש"כ בשאגת אריה שו"ת החדשות סימן ו שנחלק על התוספות וסובר דליכא דין משקה ישראל על מצוות עשה. והביא ראיה לזה מהא דלקמן סד"א דדבר שהיה לו שעת הכושר לית ביה דין ממשקה ישראל אפילו שהוא אסור. ויש להקשות על השאג"א מדברי הירושלמי בחלה פ"א דאיתא התם ר' יוחנן אמר בין בשעת הקרבן בין שלא בשעת הקרבן היום מתיר וכו' היא ששה עשר עבר והביא פסול, ע"כ. ולכאורה מבואר דלא כהשאג"א דהא למ"ד דאיסורו איסור תורה האיסור הוא איסור עשה ומבואר דפסולו הוא משום משקה ישראל. עיי"ש. וצ"ב איך למדו התוספות דין זה.

והא דר"ל לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר כו' אלמא קסבר האיר המזרח מתיר, יש להקשות מה ההוכחה דהאיר המזרח מתיר שמא ההתר הוא משום דאין מחוסר זמן לבו ביום. ועיין היטב בשיטה אות א ואות ב' שעמדו בקושיא זו. ועיין היטב כל סוגיית הגמרא מנחות סח: מהמשנה עד לכה"פ ת"ש [אפשר עד סט. בעי רמי בר חמא]. וברש"י ובתוספות שם.

והגר"ז נסתפק, בדין המובא שם דאין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר אם הביא פסול קודם לשתי הלחם לא יביא אם הביא כשר, האם הביאור הוא דעומר הוא מתיר על איסור חדש, ושתי הלחם הם מתיר על האיסור למקדש, והיתר חדש למקדש הוא ע"י שתי הלחם לחוד ולא ע"י העומר, והא דאם הביא קודם לעומר פסול הוא מצד פסולא דממשקה ישראל, או דנימא דלענין היתר חדש למקדש בעי שתי מתירים עומר ושתי הלחם, והא דאין מביאין מנחות ונסכים קודם לעומר ואם הביא פסול הוא מצד האיסור של קודם לעומר ולא מצד הפסול של ממשקה ישראל.

והגר"ז הביא, שני ראיות מתוך סוגיית הגמרא שם. א. דהגמרא נסתפקה שם לגבי היתר האם מתירין שלא כסדרן ודן הגר"ז דאם הדין דקודם לעומר הוי רק מצד האיסור חדש מה שייך לדון דיהיה כאן מתיר של כסדרן הרי אינו סדר אלא דעומר מתיר להדיוט ושתי הלחם הם מתיר לגבוה.

עוד דן הגר"ז להוכיח, על דברי ר"ט שם דנסתפק מה בין קודם לעומר לקודם לשתי הלחם ודן הגר"ז מה הוקשה לו לרבי טרפון הרי יש דין דממשקה ישראל ומשום כן הוא פסול.

ועיי"ש תוד"ה לא, שהקשה כן ותירץ, דהוקשה לתוספות דנלמד קודם לשתי הלחם מקודם לעומר. והקשה הגר"ז מאי סד"א למילף אחד מהשני הרי דין ממשקה ישראל לא שייך בשני הלחם. ואמר הגר"ז דמוכח מדברי התו' כנ"ל, דיש איסור לגבוה של קודם לעומר, וס"ל לר"ט דהא דתנן קודם לעומר אם הביא פסול, הפסול הוא מצד קודם לעומר ולא מצד ממשקה ישראל. [אמנם עדיין יש להקשות דלכאורה דברי הגר"ז אינם נכנסים בלשון התוספות עיין היטב].

ומבואר בגמ' שם עוד. דס"ד דנסכי יין מיפסלי קודם לעומר אף דליכא כלל איסור חדש ביין, ומוכח כנ"ל דיש פסול של קודם לעומר נוסף על הפסול של ממשקה ישראל, ומשום האי פסול דקודם לעומר ס"ד דמיפסלי נמי נסכי יין, וקמ"ל דלא מיפסלי מכ"ש מקודם לשתי הלחם דהותר מכללו אצל הדיוט כ"ש הני דלא איתסר כלל. ויש לעיין על דבריו מסוגייתנו דסד"א לפסול רק משום משקה ישראל ויל"ע דלדברי הגר"ז תיפו"ל דפסול משום ההקרבה קודם לעומר וביאר הגר"ז דפסולא דקודם לעומר לא נאמר במנחת העומר עצמה אפילו שהיא נעשית שלא לשמה. ולפי"ז דן הגר"ז לתרץ את קושיית השיטה באות א ואות ב ודו"ק. ועיין רמב"ם איסורי מזבח פ"ה ה"ט ומקור דינו מהתוספותא ספ"ח דמנחות ועיין זבחים פח. דהובא תוספתא זו ועיי"ש ברש"י. ועיין רמב"ם פ"ז מתמידין ומוספין ה"ז. ועיין תוי"ט מנחות פ"י מ"ו.

שם. והנה לר"י ור"ל דס"ל האיר המזרח מתיר א"כ מנחת העומר אינה מתיר, ובע"כ פליגי על הא דאמר רב לעיל דמנחת העומר היא מתיר, ורב אזיל לשטתו דבזמן שבית המקדש קיים העומר מתיר, וכן נקט הגר"ז. והגר"ד דן שלפי מה שנקט הגר"ז לעיל יש לדון דשמא כן הוי מתיר למקדש. והנה בגמ' לקמן דף מ"ח ב' איתא כבשי עצרת ששחטן שלא כמצותן פסולין, ועיי"ש בתו' ז"ל ותימה מנא ליה דטעמא משום הקישא דלמא הואיל ובאים להתיר חדש במקדש ולא התירו ואמאי איתותב רב בפ"ק, [ועיין בצ"ק שגרס כדאמר רב בפ"ק, אבל בגליון הש"ס דף ה' א' מבואר דגרס כגירסא לפנינו] עכ"ל.

ובדבר הראוי לעבודה פרש"י כגון מנחת חטין אבל מנחת העומר של שעורים כו', ומבואר דאף דלמנחת העומר שעורים ראויים אפ"ה חשיב דבר שאינו ראוי לעבודה כיון דאינו ראוי לשאר קרבנות, ולהכי אין מחשבה מועלת בו. וכן מבואר בפ"י רגמ"ה לענין מי שאינו ראוי לעבודה. דקאי על זרים. אלא דדבריו פלא דזה כנגד משנה לא: דמבואר דמפגלים. **תוד"ה ובדבר** ולפירוש הקונטרס יש קצת לדחוק דבמנחת העומר דלא שייך ביה שינוי בעלים כו', הגר"ד תמה בביאור כוונתם. **ובמקום**

הראוי לעבודה לאפוקי נפגם המזבח, עיין היטב בש"מ אות ח'. עיין רמב"ם פסוה"מ פ"ג הכ"ט עיין שם מהרי"ק. **שם**. עיין רמב"ם פי"ד פסוה"מ ה"ג ובראב"ד שם. ועיין שם ה"ד וה"ב.

ורבא אמר מנחת העומר וכו'. הנה בדין זה דאין המחשבה מועלת אלא במי דראוי לעבודה ובדבר הראוי לעבודה ובמקום הראוי לעבודה. יש לעיין מהיכן נלמד דין זה. ועיין ברש"י זבחים לב. ד"ה אם. ועיין בפירוש המשנה לרמב"ם על המשנה שם. ועיין בקרית ספר ההלכות פסוה"מ פי"ד דביאר דהוי סברא דבעינן מחשבת עובד והאי לאו עובד הוא. וסברא זו היא על הדין דמי שראוי לעבודה אמנם את שני ההלכות האחרות של רבא דבר הראוי לעבודה ומקום הראוי לעבודה יש לעיין מהיכן נלמד דינים אלו האם הוי סברא או דלמא יש לו מקור לכך.

ובדבר הראוי לעבודה. לאפוקי מנחת שעורים עיין פירוש רש"י דפירש דאינו בא אלא להתיר ולא משום קרבן אתיא. ובפשוטו סברת רש"י היא דלא נתחדש פרשת פיגול אלא בדברים שבאים להיקרב ולא דברים שעיקרם להיות מתיר. ולכאורה המכוון הוא דאז אינו בכלל הדרשא המבוארת מד. דילפינן שאר קדשים מפיגול דחל בהם פיגול וכלפי שלא לשמה צריך לומר דאינו בכלל זאת התורה או דנימא דהוקשו מחשבות להדדי מלא יחשב. והנה רש"י הקשה דהרי מצינו מנחת קנאות משעורים דבאה משום קרבן. עיין מה שתיירץ. ויש לעיין דאפילו לו יצויר דמנחת קנאות באה להתיר אמנם על כל פנים מנחת העומר לא באה משום קרבן ומה אכפת לן דמצינו מנחת קנאות משעורים שבאה משום קרבן.

ובמקום הראוי לעבודה לאפוקי נפגם המזבח. עיין בשיטה אות ח בסופו בשם רבינו גרשום. דמשמע מדבריו דהמכוון כאן שמחשב בשעת אחד מהעבודות לזרוק דם או להקטיר את הקומץ על המזבח שנפגם ועיין בשיטה בזבחים כו: אות ג דהקשה דאינה מחשבה כלל דהוי כמחשב לזרוק על הרצפה. עיי"ש מה שתיירץ. ולפי דבריהם עולה דהחיסרון הוא משום דהמחשבה היא על מקום שאינו ראוי לעבודה ואינו דומה לשני האופנים הראשונים דהעבודה נעשית באופן שאינו ראוי. אמנם עיין היטב ברש"י דמשמע מדבריו דאיירי שעשה את העבודה שמחשב בה בשעת פגימת המזבח. כגון שחישב בקמיצה ומכיוון דנתבאר בזבחים נט. דשחיטה בשעת פגימת המזבח פסולה הוא הדין קמיצה. ובוזה נתחדש דלא הוי פיגול. וכן משמע משני הפירושים הראשונים בשיטה. ועיין חידושי הרשב"א.

רש"י ד"ה פגימת. והנה בדעת רש"י צ"ע כיוון דפגימת המזבח לא מעכבת בקומץ דהרי מבואר ברש"י דבהמשך היום יקטירנו מדוע נחשב דבר שאינו ראוי לעבודה הרי אינו מעכב את הקמיצה דהיא בהכשר ולכאורה צ"ל דהמכוון ברש"י דאינו ראוי משום שלא שייך לעשות את ההקטרה כל זמן שהמזבח פגום וזה נחשב דבר שאינו ראוי לעבודה ולכאורה דין זה לא נלמד מדין וזבחת עליו שרש"י הביא אלא נלמד מהמזבח דקרבן רבוע וכבש מעכבין. וצ"ע. ועיין חידושי הרשב"א חולין יח. ד"ה פגימת המזבח.

ובמקום הראוי לעבודה לאפוקי נפגם המזבח, ובש"מ אות ח' הקשה דמאי נ"מ במחשבה והלא בלא"ה מיפסלא כיון דנעשה על מזבח שנפגם, ות"י ז"ל וי"ל דנ"מ במחשבת פיגול לענין כרת עכ"ל, וצ"ע הא בפיגול בעינן שיקרב המתיר כמצותו עיין מתני' זבחים כט:; והכא כיון דנפגם המזבח לא קרב המתיר כמצותו. ואמאי איכא הכא כרת, וכן צ"ע ע"ד התו' שכתבו כן גבי מי שאינו ראוי לעבודה דס"ד דמהני מחשבתו לקובעו בפיגול והא מ"מ לא קרב המתיר כמצותו.

כלפי תירוצו השני של השיטה. דבמנחות לא נאמר דין פגימת המזבח. עיין בתו' זבחים דף נ"ט: ז"ל ונראה לתרץ וכו' שנחלקו בזה שני התירוצים בתוספות. והנה מבואר כאן חידוש דאע"ג דפגימת המזבח לא מעכבת במנחה מכל מקום זה נחשב דבר שאינו ראוי לעבודה וצ"ב בזה דהרי כלפי מנחה לכאורה כן נחשב ראוי לעבודה. וברש"י מבואר דכן פסול. עיין בעולת שלמה, וקרבן אורה, וברשב"א.

עוד יש לעיין, על דברי רש"י דכתב דהנפק"מ תהיה דאם יתקנו היום את המזבח יקטירו עליו את הקומץ ויש לעיין דהרי הוא דחוי עיין זבחים נט. **שם**. עיין רמב"ם פסוה"מ פ"ג הכ"ט עיין שם מהרי"ק. **שם**. עיין רמב"ם פי"ד פסוה"מ ה"ג ובראב"ד שם. ועיין שם ה"ד וה"ב.

ובדבר הראוי לעבודה פרש"י כגון מנחת חטין אבל מנחת העומר של שעורים כו', ומבואר דאף דלמנחת העומר שעורים ראויים אפ"ה חשיב דבר שאינו ראוי לעבודה כיון דאינו ראוי לשאר קרבנות, ולהכי אין מחשבה מועלת בו. וכן מבואר בפ"י רגמ"ה לענין מי שאינו ראוי לעבודה. דקאי על זרים. אלא דדבריו פלא דזה כנגד משנה לא: דמבואר דמפגלים.

תוד"ה ובדבר ולפירוש הקונטרס יש קצת לדחוק דבמנחת העומר דלא שייך ביה שינוי בעלים כו', הגרי"ד תמה בביאור כוונתם. **ורבא אמר כו' שאין מחשבה מועלת כו'**, וכן איתא בתו"כ [צו פרשתא ח' ה"ו] ועיין שם היטב בפירוש הראב"ד ומשמע דפירש דבריו באופן אחר מרבא. ועיין תוס' להלן נט. ד"ה פיגול בשבה.

אלא להוציא את הטריפה והלא דין הוא כו', לכא"ה איכא נ"מ בקרא דמן הבקר דילפינן מיניה איסור טריפה לגבוה לענין ולד טריפה אליבא דר"א, דהנה בתמורה דף ל' ב' ס"ל לר"א דולד טריפה אסור, ושיטת רש"י שם דאסור לגבוה ולא להדיוט, וא"כ

אי משום הק"ו לא היה נאסר לגבוה כיון דאין אסור להדיט, ולהכי צריכים להלכה מיוחדת דטריפה אסורה לגבוה ומשו"ה נאסר גם הולד. ועיין רמב"ם פ"ב מהלכות איסורי מזבח ה"י ובכסף משנה שם. ופ"י שחיטה הי"ב. ופ"ב רוצה ה"ח.

ה: ו.

מן הטריפה. הקרן אורה הקשה, מדוע הוצרכה הברייתא לילפותא ללמדנו שטריפה פסולה. הרי גם בבן נח מצינו דטריפה פסולה עיין זבחים קטז. ותיפו"ל מהתם.

שם. עיין חידושי מרן רי"ז הלוי במכתבים עמוד עט שביאר דטריפה יש בה חיסרון היתר שחיטה. ואם כן תיקשי מאי סד"א דתהא ראוייה להקרבה והרי חסר בה שחיטה.

מה למנחת העומר שכן מתרת חדש. הנה לעיל דנו האם לפי הכרעת דינו של ריש לקיש מנחת העומר היא מתיר או האיר המזרח הוא מתיר. ולכאורה כאן מבואר דמנחת העומר הוי מתיר.

בשביעית. צ"ע דאם איסור חדש נוהג בשל נכרי וקדושת שביעית אינה נוהגת בשל נכרי איכא למיפרך מה למנחת העומר שכן מתרת חדש בשל נכרי, [ועיין שיטת ר"ת בתו' סוכה דף ל"ט א' דפירות מן המשומר אסורין].

תוד"ה כרבי עקיבא ועוד דר"ע דריש לה כו' ואילו לאחר ביעור נפקא לן מלבהמתך ולחיה, והנה בענין ביעור נחלקו הראשונים אם פירות שביעית אסורים באכילה אחר הביעור, דשיטת הרמב"ם פ"ז מהלכות שמיטה ויובל ה"ג דפירות שביעית אסורים באכילה אחר הביעור, ואם לא מצא אוכלין בשעת הביעור שורף באש או משליך לים המלח ומאבדן בכל דבר שמאבד, ואף הראב"ד מודה לו התם אלא דס"ל דאיכא תרי זמני ביעור, אבל לאחר הזמן השני מודה גם הראב"ד דהפירות אסורין. ועיי"ש בכס"מ שהביא דשיטת התו' והר"ש והסמ"ג לא כן, אלא פירות שביעית אחר הביעור אינם אסורין, וכן שיטת הרמב"ן בפ"י עה"ת. [מה שהביא שם הכס"מ מדברי התו' פסחים דף נ"ב ב' דס"ל דפירות שביעית אחר הביעור מותרין באכילה, צ"ע מדברי התו' שם דף נ"א ב' ד"ה כל דכתבו דפירות שביעית אחר הביעור אסורין וז"ל ומודו רבנן דספיחין אסורין אחר הביעור כו' ומה שאנו אוספין אין מכניסו לקיום פי' שאסור אחר הביעור]. ואי נימא כשיטת הראשונים דפירות שביעית אינם אסורין אחר הביעור מיושבת קושיית התו' שהקשו ל"ל קרא דהן לא נזרע לר"ע והא לאחר ביעור נפקא ליה מלבהמתך כו', דלשיטת דאין הפירות אסורין אחר הביעור א"ש, דמקרא דלבהמתך ולחיה לא ילפינן איסור אחר הביעור, ומקרא דהן לא נזרע ילפינן איסור בספיחין אחר הביעור.

תוד"ה שכן באה, עיין בשיטה בהשמטות אות ל"ו וז"ל אלא וכו'. ועיין להלן פד. תוד"ה שומרי שהקשו בסוף דבריהם. וז"ל וא"ת ולר"ע דאמר ספיחים אסורין הא בעינן ממשקה ישראל וכו'. ומש"כ השיטה דמה"ט נמי שיריה נאכלין צ"ב דעל אכילת השירים ליכא ראייה דמצותו בכך דלמא קריבה ואין שיריה נאכלין.

עוד הקשה הגר"א, דיל"ע בדברי הגמ' אמאי קאמר דמתרת לאו שבתוכה הא מתרת נמי למותר העומר, דהא מה דמשני בשביעית היינו דמשום הכי ליכא תבואה אבל מותר העומר הא איכא, וכדתנן לקמן דף ס"ו א' קצרוהו ונתנהו בקופות הביאווהו לעזרה כו' והוציאו ממנו עשרון שהוא מנופה בשלש עשרה נפה והשאר נפדה ונאכל לכל אדם, וא"כ מנחת העומר מתרת נמי את מותר העומר. **שם.** ובמש"כ הש"מ דשירי מנחת העומר בשביעית נאכלין בירושלמי שקלים פ"ד ה"א מפורש לא כן יעוי"ש בירושלמי מאן תנא שומרי ספיחין וכו'.

מנחת העומר תוכית. הנה יש לחקור, בביאור איסור חדש להדיט האם יסודו הוא איסור חדש ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו אלא דהתורה התירה אותם על ידי המתיר של מנחת העומר או דלמא במהותם הם התר אלא דהצריכה התורה שתחילה יקריבו לגבוה ואחר כך יאכל ההדיט ומשום הכי התורה אסרה חדש. ועיין היטב רש"י ותוספות ד"ה דבר הראוי לעבודה. וכן מדויק מלשון הגמרא מנחת העומר תוכית שאסורה להדיט מותרת לגבוה אלא דגבי פיתום הקטורת יש לעיין וכדלהלן.

אלא פיתום הקטרת יוכית שאסור להדיט ומותר לגבוה, וצ"ע דלכא' האיסור להדיט הוא לעשות מה שעושים לגבוה, וכדכתיב בקרא ובמתכונתו לא תעשו כמותו, והאיסור להדיט נלקח ממה שיש פיתום הקטורת לגבוה, וא"כ מה שייך הכא יוכית דאסור להדיט ומותר לגבוה, הא איסורו להדיט הוא מחמת דאיכא פיתום לגבוה, דכיון דאיכא פיתום לגבוה נאסר על הדיט לעשות האי פיתום להריח בה, וא"כ אין זה היתר גבי גבוה. וצ"ע.

רש"י ד"ה כלאים לגבוה אבנטו של כהן, ובש"מ מוסיף כהן גדול, ולכא' הוא תלוי בפלוגתא ביומא דף ו' א' אם אבנטו של כ"ג זהו אבנטו של כהן הדיט או אבנטו של כ"ג לא זהו אבנטו של כהן הדיט, דלמ"ד אבנטו של כ"ג לא זהו אבנטו של כהן הדיט לא היה אבנטו של כהן הדיט שעטנז, ולכן כתב הש"מ כהן גדול, ולמ"ד אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיט דהיה אבנטו של כהן הדיט נמי שעטנז, יש לקיים את הגירסא לפנינו אבנטו של כהן. וצ"ע דבשלמא אי קאי על אבנטו של כהן

הדיוט א"ש הא דנקט רש"י אבנט, אבל למש"כ השיטה דקאי על אבנטו של כ"ג צ"ע אמאי נקט רש"י אבנט הא חשן ואפוד נמי יש בהם שעטנז. ועיין רמב"ם פ"י מכלאים הל"ב. ובפ"ח מכלי המקדש ה"א. ובבית הלוי ח"א סימן ג אות ב.

תוד"ה מה לפלאים ואע"ג דאפשר לקיים בבגד של צמר כו' הקשה הגרי"ד. דצ"ב קושיית התו' הא כל בגד ובגד הוא מחייב בציצית בפ"ע.

ו.

מה ליוצא דופן שכן אינו קדוש בבכורה, ופרש"י דפטר רחם כתיב, אבל רש"י בבכורות דף ג' א' גבי הא דמותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם פרש"י ז"ל קודם שיצא ועדיין לא נתקדש דבכור ברחם תליא קדושתיה דכתיב כל הבכור אשר יולד, וצ"ע ל"ל להאי קרא דאשר יולד תיפו"ל דכתיב להדיא בקרא פטר רחם, ובאמת עיין בספרי פרשת ראה פסקא ע"א דריש ליה מהאי קרא וצ"ע.

שם. והנה בהא דאמר בגמ' מה ליוצא דופן שכן אינו קדוש בבכורה הקשה הגרי"ז דהנה בחולין דף ס"ט ב' איתא ואזדו לטעמייהו דאיתמר וכו'. והנה לדרכו של רבה שם כאשר נבוא לדון ע"ז הבכור דיצא שליש דרך דופן ושני שליש דרך רחם לענין קדשים לכא' חשיב יוצא דופן כיון דברוב הראשון יש לו שם של יוצא דופן, דרובו של הרוב הראשון יצא דרך דופן, ורק לענין בכורה כיון דס"ל לרבה דמכאן ולהבא הוא קדוש סגי גם ברוב בתרא, והקשה הגרי"ז דלפי"ז משכח"ל אליבא דרבה יוצא דופן דפסול למזבח וקדוש בקדושת בכורה, **תוד"ה שכן** ומחיה דשריא להדיוט ואסורה לגבוה כו' והקשה הגרא"י, הא חיה אינה אסורה לגבוה אלא דאינה מין קרבן כלל, וכי כוונת התו' להא דאמרינן בזבחים דף ל"ד דהמקריב חיה עובר בעשה.

הרמב"ם הביא לטריפה בהדי שאר פסולין וכתב על כולם דהם כבהמה טמאה שאין במינן קרבן, וז"ל בפ"ג מהלכות איסורי מזבח ה"י. ועיין תמורה יז. והקשה הגרי"ז. דמשמע התם התם דחשיב שיש במינן קרבן אלא שאינם נאכלים כבהמה טמאה. וביאר בזה הגרי"ז דהרמב"ם מפרש דברי הגמ' דהגמ' לא הדרא בה ומפרשת טעם אחר גבי טריפה, אלא דלפי דטריפה אסורה באכילה להכי ל"ח מין קרבן, דכיון דאסורה באכילה אינה ממשקה ישראל, וכל מידי שאינו ממשקה ישראל חשיב אין במינו קרבן, והקשה הגרי"ד על הגרי"ז, דלפי"ז הא דלא חל קדושת הגוף על טריפה אין זה מחמת פסול הגוף של טריפה אלא מחמת שאינה ממשקה ישראל, וצ"ע וכי כל דבר שאינו ממשקה ישראל לא חל עליו קדושת הגוף, והא בברייתא בזבחים דף פ"ה א' איתא אין מביאין מנחות ונסכים ומנחת בהמה וביכורים מן המדומע ואין צ"ל מערלה וכלאי הכרם ואם הביא לא קידש, ומפורש בגמ' שם דלא קידש ליקרב אבל קידש ליפסל, הרי דחל קדושת הגוף על ערלה וכלאי הכרם אף דאינם ממשקה ישראל, וצ"ע.

ואי כתב רחמנא כל אשר יעבור הו"א למעוטי היכא דנטרפה ולבסוף הקדישה כו' ויש לעיין בעיקר הסברא מה הנפקא מינה אם היתה להם שעת הכושר עוד קשה. מה חילוק יש לענין פסול טריפה אם היתה טריפה קודם הקדש או אחר הקדש, וביאר הגרא"י, דכוונת הגמ' היא דאי הוה כתיב כל אשר יעבור הו"א דנאמר כאן הלכה במעשה הקדש דלא חל מעשה הקדש על טריפה כמו דלא חייל עליה מעשר, וליכא כלל פסול הקרבה של טריפה.

תוד"ה דומיא וא"ת כו' זאת אומרת כלאי הכרם עיקרן נאסר כו', עיין בתו' פסחים דף כ"ה א' ז"ל עיקרן נאסרין אומר ר"י שגם הגבעולים והקש שגדל ממנו נאסר. וצ"ב היכן כתוב בהא דעיקרן נאסרין דגם הקשים והעץ נאסרים, וכי כוונת התו' להוכיח דכמו דהחרצן אינו ראוי לאכילה ואפ"ה נאסר ה"ה גם הקשים והעץ נאסרים, וצ"ע מהא דאיתא בגמ' שבועות דף כ"ב ב' בעי רבא שבועה שלא אוכל חרצן בכמה כיון דמתאכיל על ידי תערובת דעתיה אכזית או דלמא כיון דלא בעיניה אכלי ליה אינשי דעתיה אמשוהו תיקו, ומבואר דחרצן ראוי לאכילה ע"י תערובת, אלא דעיין בתו' בנזיר דף ל"ד ב' ד"ה מחרצנים שכתבו דחרצן אינו ראוי לאכילה, וצ"ע. ועיין ברמב"ם פ"ה מהלכות כלאים ה"ז וכן פסק בשו"ע יו"ד סימן רצ"ו סעיף ג', ועיי"ש בביאור הגר"א שפליג וז"ל אבל לי נראה ברור. וכו'. וצ"ע הא לכא' עיקר הנידון אם עיקרן נאסר אינו משום דהוא עצים אלא דעיקר הנידון הוא על חרצן וזרע המותרין שזרען כלאים אם נאסרים, וקמ"ל דנאסרים, ואיך מיייתי מינה הגאון ראי' דשאר עצים אסורים.

בא"ד וי"ל דמה שנתוסף באיסור אחר שנעשה כלאים שגדל אח"כ לא היה לו מעולם שעת הכושר כו', בעיקר הדין האמור גבי כלאים דאם הוסיף מאתים אסור לא הוסיף מאתים מותר, הגרא"ז נקט דזה שיעור בהלכות כלאים דכל זמן שלא הוסיף מאתים לא נאסר באיסור כלאים, והגרי"ז נקט לא כן אלא מתחילה נעשה כלאים והא דאין נאסר עד שהוסיף מאתים הוא משום דבטל ברוב, ומדברי התו' הכא מוכח כדברי הגרי"ז, שכתבו דמה שגדל באיסור לא היה לו מעולם שעת הכושר, ולמה שנקט הגרא"ז דקודם שהוסיף מאתים לא נאסר באיסור כלאים נמצא דגם מה שגדל באיסור היה לו שעת הכושר קודם שהוסיף מאתים, ובע"כ דמתחילת הגידול נאסר באיסור כלאים אלא דבטל ברוב ולהכי חשיב לא היתה לו שעת הכושר. והביא ע"ז הגרי"ז את דברי הרמב"ן בב"ב דף ב' א' דמשמע מדבריו כדברי הגרא"ז, דעיין בתוספות בב"ב ב. מחיצת הכרם. בשם ר"ת. ועיין בתו' בב"ק דף ק' ב' שכתבו כן בתוספת ביאור ז"ל ור"ת מפרש. ועיין ברמב"ן בב"ב דכתב ז"ל וההיא דאמרינן בנדרים (נ"ז ב') בצל של שביעית שנטעו בשמינית ורבו גידוליו וכו' ודו"ק.

תוד"ה כתב. משום דע"י תלתא קראי מסקינן דאין לחלק, לעיל הבאנו את דברי השאג"א בחדשות סימן ו' דבאיסור עשה ליכא פסול של ממשקה ישראל, דבעינן דומיא דערלה וכלאי הכרם שהם איסור לאו, וצ"ע דבתו' הכא מבואר דלמסקנא אחר דאיכא תלתא קראי אין לחלק, וא"כ ה"ה דלא בעי דומיא דערלה כלאי הכרם שהם איסור לאו. והנה בתו' הכא מבואר דלמסקנא אחר דאיכא תלתא קראי אין לחלק בין היתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר, אבל בתו' חולין דף ק"מ א' ד"ה צפרי מבואר דגם למסקנא איכא להאי חילוק וז"ל ואפשר דלא ממעטינן ממשקה ישראל אלא דומיא דערלה וכלאי הכרם שלא היה להם שעת הכושר כדאמר פ"ק דמנחות עכ"ל. ומבואר דגם למסקנא יש נ"מ לענין ממשקה ישראל בין היתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר.

תוד"ה לא ונראה לפרש דכולהו ס"ל כר"י כו' מבואר בתו' דבר מחודש דאף דאם איתיה לקומץ בעיניה יכול לחזור ולקמץ וקמיצת הפסולין ל"ח כלל קמיצה, אפ"ה יש לזה שם של קמיצה אליבא דת"ק לענין דקבעה למנחה לענין פסול חסרון.

ועיין בש"מ אות ל"ד כתב ז"ל ונראה לפרש דהכא הוי אפילו לר"י דהכא קמיצה עם החסרון דהוי תרתי לריעותא עכ"ל, וצ"ב כוונתו, מה שייך כאן צירוף בין הריעותות, הא לכאו' ליכא הכא כל ריעותא, דהקמיצה מצ"ע אינה כלום ואינה פוסלת, ופסול חסרון נמי ליכא כיון דליכא קמיצה דקבעה לה, ואיך שייך כאן צירוף לפסול את המנחה. **בא"ד ומצי למימר דהכי ר"ל פי' הקונטרס.** צ"ע דברש"י מבואר להדיא ד"ה יביא דלהו"א זו נחלקו במחלוקת ר"י ור"ל להלן וצ"ע.

מאי שנא שמאל דאשכחן לה הכשירא ביום הכיפורים. יש לעיין, מה הדין בהולכת הקטורת של כל השנה האם בעי ימין או דכשר בשמאל ורק בעבודת יוה"כ שצריך הכה"ג להוליך את המחטה ביהוד עם הקטורת משום הכי כשר בשמאל כדי להוליך המחטה בימין משום חומה וכובדה ועיין רמב"ם פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ ה"ד. ואם כשר נמי בשמאל מדוע לא הביאה הגמרא ראייה מהולכת הקטורת של כל השנה. אלא דיש לדון דרך הולכת הקטורת של יום הכיפורים חשיבא עבודה אמנם הולכת הקטורת של כל השנה אינה עבודה אלא ההקטרה עצמה. [ועיין בהרחבה בחידושי ר"ח בספר הלכות תמידין ומוספין].

והא"ר זירא אמר רב שחיטת פרה בזר פסולה ואמר רב עלה אלעזר וחוקה כתיב בה. הנה יש לעיין מדוע הוצרכה הגמרא להביא את הדרשא מנלן דשחיטת פרה בזר פסולה. דלכאורה הקושיא היא מעצם ההלכה דשחיטת פרה פסולה בזר.

ולאו כל דכן הוא קדשי בדק הבית בהו כהונה קדשי מזבח לא כ"ש. הדבר צ"ב הרי מבואר מדרשא שקדשי מזבח לא בעו כהונה. ומה רצתה הגמרא ללמוד מק"ו זה. עיין היטב ברש"י ובר"ג הובא בשיטה אות ז.

עיין רש"י ד"ה שאני פרה דביאר דקדשי בדק הבית לא שייך בהו עבודה. ובד"ה ולא כתב דאם חשיבא עבודה בבדק הבית בוודאי חשיבא עבודה בקדשי מזבח. וצ"ב דלכאורה הוא סותר את משנתו אלא אם כוונתו דבזה גופא נחלק המקשן והתרצן. ויל"ע בזה.

שאני פרה דקדשי בדק הבית היא עיין בש"מ אות ז' ז"ל שאני פרה דמדמי קדשי בדק הבית היתה נקנית ולא מדמי מזבח עכ"ל, וצ"ע דלהדיא תנן במתני' דשקלים דפרה נקנית מתרומת הלשכה ולא מבדק הבית, וכן פסק הרמב"ם, ואמר הגרא"י, דלכאו' כוונת הגמ' היא דפרה יש לה קדושת בדק הבית, אבל היתה ניקחת מתרומת הלשכה.

תוד"ה וכי תימא פירש בקונטרס קודם שנבדל אהרן משמע שר"ל דלאחר אהרן לא הותר זר בבמה וא"א לומר כן כדמוכח בפרק בתרא דזבחים כו', ואמר הגרא"י, דנראה דאין כוונת רש"י דכל הכשר זר בבמה אינו אלא קודם שנתקדש אהרן אלא כוונת רש"י דהילפותא מבמה דזר אית ליה הכשירא היא רק מבמה קודם שנתקדש אהרן שהעבודה בבכורות דחזינן דאיכא הכשר עבודה בזר, אבל מהא דזר כשר בבמה אחר שנתקדש אהרן ליכא ראייה, ובאמת דצ"ב אמאי ליכא ראייה מהא דזר כשר בבמה אחר שנתקדש אהרן, ועיין.

בא"ד עוד מצינו שאול ושמואל שהקריבו בבמה, וצ"ע דגבי שמואל היתה הוראת שעה כדאיתא בירושלמי מגילה פ"א ה"ב אמר ר' אבא בר כהנא ג' עבירות הותרו בשיו של שמואל הוא ועורו ומחוסר זמן ולוי היה, וצ"ע, ובהא דאמר בירושלמי שם ולוי היה צ"ע הא זר כשר בבמה, והמהר"ם מרוטנבור"ג הוכיח מכאן דאף דזר כשר בבמה לוי פסול, וצ"ע. ועיי"ע בירושלמי שם דאיתא דאמר ר' אבא בר כהנא ז' עבירות הותרו בפרו של גדעון אבנים פסולות ועצי אשירה ומוקצה ונעבד ולילה זור ואיסור במה, וצ"ב כיון דהקריב בבמה מה שייך איסור זר, וצ"ע.

תוד"ה שהרי יוצא כשר בבמה. וי"ל וכו' עיין תוספות זבחים פד' ד"ה הגה"ה שהרי שגם הקשו כקושיית התוספות כאן. ובעיקר דבריהם יש לעיין מדוע הדם לא מתקנה האם משום דין אם עלו לא ירדו שחל בדם או דהוי הלכה חדשה שאינו מתקנה כמבואר בתוספות פז: סוד"ה כלי דגם לר"י שסובר דליכא קידוש מזבח בדם מכל מקום אינו מקתנח. ועיין שפת אמת. והגהת הרש"ק לכאורה אין בה ביאור.

תוד"ה כתב. משום דע"י תלתא קראי מסקינן דאין לחלק, לעיל הבאנו את דברי השאג"א בחדשות סימן ו' דבאיסור עשה ליכא פסול של ממשקה ישראל, דבעינן דומיא דערלה וכלאי הכרם שהם איסור לאו, וצ"ע דבתו' הכא מבואר דלמסקנא אחר דאיכא תלתא קראי אין לחלק, וא"כ ה"ה דלא בעי דומיא דערלה כלאי הכרם שהם איסור לאו. והנה בתו' הכא מבואר דלמסקנא אחר דאיכא תלתא קראי אין לחלק בין היתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר, אבל בתו' חולין דף ק"מ א' ד"ה צפרי מבואר דגם למסקנא איכא להאי חילוק וז"ל ואפשר דלא ממעטינן ממשקה ישראל אלא דומיא דערלה וכלאי הכרם שלא היה להם שעת הכושר כדאמר פ"ק דמנחות עכ"ל. ומבואר דגם למסקנא יש נ"מ לענין ממשקה ישראל בין היתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר. ועל התוספות שם יש לעיין ממה שהוכיחו התוספות כאן מתמורה לגבי נעבד דאע"פ דהיתה לו שעת הכושר מכל מקום מבואר בגמרא דהיה נפסל משום משהק ישראל אם היה נאסר להדיוט.

ועל התוספות כאן יש לעיין מחולין קמ' שהוכיחו שם התוספות דליכא לפסול של ממשקה ישראל בממון עיר הנידחת כיוון שהיתה לו שעת הכושר. אלא דעל קושיא זו עיין בתוספות רא"ש שם בחולין שיישב דלגבי זה לא יליפין מכשיר ממכפר לפסול בממשקה ישראל היכן שהיתה לו שעת הכושר.

אמנם על התוספות שם עדיין תיקשי מתמורה. והנה ביארנו דמחלוקתם תלויה דלתוספות בחולין הגמרא כאן הבינה דממשקה ישראל הוא רק בלא היתה לו שעת הכושר אבל אם היתה לו שעת הכושר ובכל ילפינן דטריפה פסול אז הביאור הוא דיש כאן פסול חדש פסול של טריפה לגבוה ולא משום ממשקה ישראל אמנם התוספות בסוגייתנו פירשו דזהו גילוי על הגדר של ממשקה ישראל. והנה הקשינו ביחס לחקירה שדיברנו האם ממשקה ישראל הוא סיבה או סימן. והקשינו דאם זה סימן אם כן הביאור הוא דכמו שנאסר לישראל כך נאסר לגבוה ותיקשי מדוע נאמר דבאופן שהיתה לו שעת הכושר יהיה שונה. ואמרנו דאפשר דלדברי התוספות בסוגייתנו דלאחר ג' הדרשות נתגלה דאין לחלק. גדר הדין של ממשקה ישראל נשתנה ואפשר דגדרו הוא סימן אמנם בהו"א סברנו דהוי סיבה או ילפותא.

והנה הרמב"ם פסק בהלכות איסורי מזבח פ"ג ה"י דלא ניתן להקדיש טריפה עיין לעיל דהבאנו בזה את דברי הגרי"ז דביאר דמכיון שאית ביה שם ממשקה ישראל לא חייל הקדושה. והנה בדברי הרמב"ם לא נראה דהטעם הוא משום ממשקה ישראל דהרי בדברים אחרים שנאסרו משום משהק ישראל כתב הרמב"ם פ"ה מאיסורי מזבח ה"ח. דהקדושה כן חלה וכדהקשה הגרי"ד. אלא נראה דיסוד הילפותא לשיטת הרמב"ם היא פסול טריפה וכדברי התוספות בחולין קמ'. דממשקה ישראל נאסר רק דברים שלא היתה להם שעת הכושר. וכן מבואר מדברי הרמב"ם דדן בהלכות איסורי מזבח פ"ב ה"י. מדוע בהקדיש בהמה ונטרפה פסולה להקרבה וביאר הרמב"ם דפסולה משום הקריבהו נא לפחתיה והקשו מפרשי הרמב"ם מדוע לא ביאר שפסול משום ממשקה ישראל והנה אם ממשקה ישראל נפסל רק בלא היתה לה שעת הכושר אתי שפיר. דלא שייך בזה פסול של ממשקה ישראל אלא הפסול הוא פסול טריפה והרמב"ם רק ביאר את גדרו. והנה בדעת הרמב"ם עצמו ביארנו דהוי סימן דהרי הרמב"ם פירש דיסוד המניעה לגבוה הוא משום האיסור הקרבה. ובכל אופן סובר הרמב"ם דדין ממשקה ישראל נאמר רק באופן שלא היתה לה שעת הכושר ויש לעיין איך יפרש את הסברה הרי כיוון דאמרנו דאיתו איסור שנאמר להדיוט נאמר לגבוה. מדוע לא יאסר גם בלא היתה לה שעת הכושר. ויש לעיין איך לבאר סברא זו. ולפי דברי השאג"א דקילל איסורו אתי שפיר. וצ"ע.

מתני' ערל פרש"י כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה, וכן פרש"י בכל מקום, ויש לעיין מפני מה פירש רש"י כן ולכאורה כוונתו היא דאם לא עשה כן בכוונה הרי הוא פסול משום מומר והנה יש לעיין מהיכן נפקינן דמומר פסול. ולכאורה הכוונה היא משום הדרשא שהובא בזבחים כב: תנו רבנן בן נכר וכו' ת"ל ערלי לב. ועיין מנחות קט. דהכהנים ששימשו בבית חוניו פסולים. ועיין שם בתוספות ד"ה לא. אמנם ברמב"ם ביאת מקדש פ"ט ה"ד הביא פסול רק בעובד ע"ז ולא בשאר מומרים. ור"ת פליג, עיין בתו' זבחים דף כ"ב ב'. והאחיזרז הקשה, דאף אם הוא מומר לערלה אפ"ה אין נעשה בכך מומר, דדוקא מומר לכל התורה או לשבת וע"ז נעשה מומר, אבל מומר לדבר אחד אינו מומר,

תוד"ה שקמצן והוא הדין שתויי יין ופרועי ראש במיתה ומחלי עבודה כו', צ"ב דהם ב' לשונות בגמ' אם פרועי ראש מחלי עבודה, דיעויין בגמ' סנהדרין דף כ"ב ב' רב אשי אמר שתויי יין דמחלי עבודה גזרו בהו רבנן פרועי ראש דלא מחלי עבודה לא גזרו בהו רבנן וכו'. ועיין הגהות הגר"א שם שציינן לתענית יז: ועיין בתו' זבחים דף ט"ו ב' ז"ל הא דלא תנא בעל מום ושתויי יין ופרועי ראש משום דכתיב בהן חילול בהדיא עכ"ל, ובצ"ק שם מחק פרועי ראש, ונראה דגם לסוגיית הגמ' בסנהדרין דפרועי ראש מחלי עבודה אפ"ה לא כתיב ליה בקרא להדיא. ועיי"ש בשיטה אות ז'.

קמץ ועלה בידו צרור כו' וחסר שקמצו בראשי אצבעותיו, והנה עיקר דינא דמתני' הוא דקומץ חסר פסול, והקשה הגר"א, דבשלמא עלה בידו צרור כו' איכא מעשה קמיצה אלא דנפסל מצד קומץ חסר, אבל בקמצו בראשי אצבעותיו לכאוי אין זה חסרון של קומץ חסר אלא דליכא הכא כלל מעשה קמיצה.

תוד"ה בן בתירא וי"ל משום דס"ד דשמאל כיון וכו' ועיין בשיטה אות לד. וצ"ב מהו הסברות ההפוכות.

סד"א הואיל ואמר ר"ש שלא יהא קרבנו מהודר כי קמצי לה פסולין נמי תתכשר קמ"ל, צ"ב סברת הגמ' דמהכ"ת להכשיר פסולין כדי שלא יהא קרבנו מהודר, והגרי"ד אמר בזה דהנה לפי פשוטו הא דאמר ר"ש בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה כו' ומפני מה אינה טעונה שלא יהא קרבנו מהודר, הוא טעמא דקרא למה נתנה התורה מנחת חוטא בלא שמן ולבונה, דאיכא מנחות עם שמן ולבונה ומנחות בלא שמן ולבונה, ומפרש טעמא דקרא דמנחת חוטא ניתנה בלא שמן ולבונה שלא יהא קרבנו מהודר, ולפי"ז צ"ב דמיון הגמ' אמאי ס"ד דמשו"ה נכשיר פסולין, הא זהו טעם רק לזה דנתנה התורה מנחה בלא שמן ולבונה, אבל מהכ"ת להכשיר מחמ"ז פסולין,

תוד"ה שלא יהא תימה במה נשכר כו' צ"ב דלכא' נשכר אין צריך להיות דוקא בכסף, ואף דאין נשכר ממון אפ"ה נשכר הוא את הטרחה שא"צ להביא סולת כשירה ונסכים כשרים, ועוד יל"ע דהתו' בכמה מקומות כתבו [עיין תו' כריתות דף י' ב' ובעוד מקומות] דשיעור סלע אינו מה"ת אלא מדרבנן למצוה מן המובחר, וא"כ מה"ת הוא נשכר ממון.

ו: ז.

אלא הא קמ"ל רב קמץ ואפילו קידש ולאפוקי מהני תנאי כו' הקשה הגר"י, דכיון דפליגי תנאי בשיטת בן בתירא מה בא רב להשמיענו, הא ההלכה בלא"ה אינה כבן בתירא.

שם. הנה יש לחקור כשדנים שלא תועיל חזרה מצד מה אנחנו דנים האם משום שהקומץ נקבע והשייריים כבר נקבעו גם בקמיצת פסולים. או דלמא משום שמעשה של פסול פוסל והקומץ נפסל על ידי מעשה העבודה של הפסול.

והנה מצינו שנחלקו התנאים בסוגייתנו בדעת בן בתירא האם באופן שקידש גם נאמר לדעת בן בתירא שיחזיר או דלאחר קידוש גם בן בתירא מודה. והנה יש לעיין מהו הסברא שהקידוש ישנה דממה נפשך אם הקמיצה של פסול יש לה שם קמיצה אז כבר נעשה שייריים לפני הקידוש וכקמיצת כשרים ואם הקמיצה לית לה שם קמיצה מה יעזור הקידוש הרי לית לה שם קמיצה כלל.

והנה יש לדון כלפי קידוש זה האם יש נפק"מ האם הוא נעשה על ידי הפסול או שיעשה על ידי הכשר או דלמא ליכא כלל נפק"מ מי עושה את הקידוש כיוון דהקמיצה היא נעשית על ידי פסולים.

ועיין רש"י להלן ז. ד"ה ליפסל דכתב דהא פסול זה גמר לכולה עבודה. והגר"י דייק מדברי רש"י דדוקא באופן שהפסול קידש אז הוא פסול לאותם תנאי דפסלי בקידש אמנם אם הכשר יקדש עדיין יוכל להחזיר. וצ"ב מה הטעם בזה. ועיין שם בשיטה אות כב. ועיין שם בהגהת הצ"ק. אמנם עיין שם בשיטה באות י' דמבואר דליכא נפק"מ.

הגרי"ד דן אליבא דר"ש דבא לעובדה ביד כשר ולא בעי קידוש כלי, אם לידידה נמי מהני חזרה קודם קידוש כלי, [להני תנאי דמחלקי אליבא דב"ב דמהני חזרה קודם קידוש ולא אחר קידוש], או דלר"ש אחר קמיצה לחודה נמי לא מהני חזרה כיון דיכול לעובדה ביד בלא קידוש כלי.

והנה בגמ' בזבחים דף ס"ט א' איתא א"ר יצחק שמעתי שתים אחת קמיצת זר ואחת מליקת זר אחת תרד ואחת לא תרד ולא ידענא אמר חזקיה מסתברא קמיצה תרד מליקה לא תרד, והנה ר' יצחק אמר דלא ידענא מי תרד ומי לא תרד, ויש לו צד דקמיצת זר אם עלתה לא תרד, וצ"ע מה הצד דקמיצת זר אם עלתה לא תרד הא בן בתירא ס"ל בקמיצת זר דיכול להחזיר ולחזור ולקומץ, וכיון דחשיב קמיצה ליתן להקומץ דין הקטרה של אם עלו לא ירדו איך יכול להחזיר הוא את הקומץ ועיין ברמב"ם פ"ג מפסוה"מ הט"ו.

תוד"ה א"ר יוחנן עיין תוספות סוכה נ. ד"ה חזקיה.

שם. הקרן אורה לעלן עח: ד"ה גמרא תודה חקר למ"ד דכלי שרת מקדשים שלא מדעת האם הם מקדשים גם אם אומר להדיא שאינו רוצה שיקדשו ולהצד שלא חל באופן זה רצה ליישב קושיית התוספות. ולכאורה מדברי התוספות מדויק שלא מהני מה שאומר להדיא שלא יקדשו.

בא"ד. התם אין כל המים ראויין להתקדש. התוספות כאן דנו האם יש שיעור למים דבתחילה סברו דיש שיעור למים וממילא אין כל המים ראויים להתקדש. וצ"ע דגם שם רק ארבעים חלות ראויים להתקדש אלא דאין ברירה. וגם כן כאן אין ברירה ומאי שנא ועיין עולת שלמה.

בא"ד. ואע"ג דלילה אין מחוסר זמן ויש לעיין דאם כן מדוע נחשב שלא בזמנו.

תוד"ה אין מקדשים. ועוד קשה מהא דתנן התם ואלו אם עלו לא ירדו הלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו כו', וצ"ב מה הקושיה מחוץ לזמנו וחוץ למקומו הא התם חל פסול מחשבה על כל הקרבן ופשיטא דלא יהני בזה הא דכ"ש מקדשין דם פסול לכתחילה לזרק דחול עי"ז דין הקטרה על האימורין, וצ"ל דעיקר קושיית התו' היא מלן ויוצא, אמנם צ"ע מדבריו התו' בזבחים פז. מדויק דהקשו מלן ויוצא בבשר, ואיך מהני על פסולי בשר הא דכ"ש מקדשין דם פסול לכתחילה ליקרב. ועיי"ש בצ"ק דגס בדבריו התו' ועוד יצא דמה אמאי תרד לר"י כו' ולפי"ז י"ל דמתחילה נמי כוונת התו' להקשות מלן ויוצא דדם.

שם. ברש"י בזבחים מבואר חידוש גדול דאם כ"ש מקדשין דם פסול לכתחילה ליקרב חשיב כזריקה כשרה בקרבן, ונותנת הזריקה דין הקרבה לכתחילה על האימורין, דיעוי"ש בגמ' דקאמר הא נמי תנינא שקבלו פסולין וזרקו את דמו מאי לאו שקבלו פסולין וזרקו פסולין, ופרש"י אי לאו דאשמועינן טעמא דזרקו פסולין הוא דהווי איברים בתורת אם עלו לא ירדו ולכתחילה לא יעלו כו' הא זרקו כשרים לכתחילה נמי יעלו האיברים דזריקה מעליא היא ואע"ג דקבלו פסולין משום דקדשה כלי שרת לזרוק לכתחילה עכ"ל. וצ"ע מה יענה רש"י על קושיית רבינו פטר. והנה הרמב"ם בפ"ג מפסוה"מ הי"ט פסק ז"ל וכלי שרת מקדשין דם הפסול ליקרב עכ"ל, וכמסקנת הגמ' בזבחים דכלי שרת מקדש דם פסול לכתחילה ליקרב, והקשה הכס"מ שם מסוגיית הגמ' במנחות דמסיק דאין מקדשין ליקרב, וכתב שם דשמא י"ל דהרמב"ם מחלק בין דם לשאר דברים, וכ"כ הלח"מ שם.

תוד"ה אין. בא"ד ולפר"ת כו' מלשון התו' הכא נראה דלענין דינא דאם עלו לא ירדו הכלי אינו מפסיק ואף עלו בלי חשיב עלו, ורק לענין קידוש מזבח מפסיק הכלי שאין המזבח מקדש את הפסולין, והקידוש בא להם ע"י הכלי שרת ובהא מיבע"ל אם כלי שרת מקדשין פסולין, אבל מלשון התו' בזבחים לא משמע כן שכתבו ז"ל הילכך נראה פר"ת שפירש דמעיקרא ס"ד דר' יוחנן דקבעי מיניה אם העלה פסולין לגבי מזבח בכלי שרת ומפסיק הכלי שרת וקמיבעי ליה נהי דאין לומר דלא ירדו מטעם דאזכר מזבח כמזבח דמי שהרי תחתית הכלי מפסיק מיהו כלי שרת שמא מתוך קדושתו לא הוי חציצה והוי כאילו הפסולים ע"ג המזבח ממש דלא ירדו או הוי חציצה וירדו עכ"ל, ונראה מלשון התו' דהקידוש נעשה ע"י המזבח, ובהא גופא קמיבע"ל אם הכלי שרת חוצץ, או שמא מתוך קדושתו לא הוי חציצה, והקשה הגרי"ד דמלשון הגמ' לא משמע כן דמיבע"ל כלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין, ומשמע דהקידוש נעשה ע"י הכלי שרת, ולא דהקידוש נעשה ע"י המזבח ומיבע"ל אם הכלי שרת חוצץ. עוד הקשה מהפשיטות שם שפשטה הגמרא כשם שהמזבח והכבש מקדשין כך כלי שרת מקדש ומשמע דהוי קידוש כלי שרת.

אין מקדשין הגרי"ז הקשה, בביאור שאלת הגמרא והא בעא מיניה ר"ל מר"י כלי שרת מהו שיקדשו פסולין כו', וצ"ב קושיית הגמ' מה שייך הכא בעיא דר"ל. הרי שם הספק הוא על קומץ שכבר נתקבל בכלי ולאחר מכן נטמא ונפסל האם מועיל הקידוש ליתן לו דין הקרבה לכתחילה. וכאן הספק הוא אחר האם קומץ שנעשה על ידי פסולים האם הקידוש מחיל בו דין קידוש קומץ כמו קומץ כשר או שלא שייך שיחול בו הקידוש. והביאור הוא דהנה הקידוש קומץ מבואר שהוא כנגד עבודת הקבלה וכאן הספק הוא האם חל בדבר זה כלל עבודת קבלה או דלמא דלא חל בדבר כזה עבודת קבלה. ומה השייכות בין שני הסוגיות. עוד דן הגרי"ז, ביישוב קושיית התוספות על רש"י דדבריו רבי יוחנן סתריי ההדדי דכאן פסק דאין מקדשין ושם פסק דמקדשין ואמר דכן קשה על הרמב"ם בפ"ג מפסוה"מ הי"ט. דפסק דקרבין לכתחילה וקשה דהרי כאן פסק רבי יוחנן דאין מקדשין והנה התוספות יישובו קושייתם על רש"י דדבריו רבי יוחנן כאן נאמרו אחרי דבריו שם [ועצם התירוץ הוא דוחק]. מכל מקום לדבריו הרמב"ם זה לא יתכן דהרמב"ם פסק כדבריו שם.

והגרי"ז חידש, דבאמת שני הספיקות של ריש לקיש בזבחים ומנחות אפילו שהם באותו לשון הם שני ספקות שונים ששם הספק הוא כדביארנו האם קומץ פסול שכבר נתקדש בכלי ואח"כ נפסל ואח"כ הוכנס לתוך כלי שרת האם יש לו קידוש להיות קרב לכתחילה. וכאן הספק הוא על עצם הקידוש האם הוא חל.

ובאמת רבי יוחנן פשט דעצם הקידוש לא חל ולא חשיב כקומץ שנעשה בו קבלה וחסר לו הקידוש כלי אלא דהקידוש קובע פסול. דנקבע שם הקומץ ואינו יכול לבטלו [להגרי"ז כדאית ליה משום שנעשה עבודה שלמה בפסול. ולדרכינו משום שנקבע הקומץ]. אמנם עדיין חשיב כקומץ שלא נתקדש בכלי וחסר לו הקידוש כלי. אמנם מתוך שאלת ריש לקיש ששאל שאם הוא מקדש הרי הוא מקדש לכתחילה משמע מדבריו דזה היה פשוט לו שכלי שרת מקדש פסול ליקרב לכתחילה. ואפשר שזהו מקור להרמב"ם למה פסק שכלי שרת מקדש פסול ליקרב לכתחילה.

והנה הרמב"ם בפ"ג מפסוה"מ הט"ו כתב ז"ל עוף שמלקו זר ועלה לא ירד וקומץ המנחה שקמצו ועלה ירד אע"פ שזה פסול וזה פסול זה כאילו לא נתקדש כלל ואחד הזר ואחד שאר הפסולים עכ"ל. ודייק הגרי"ז מדבריו דלמד כן מסוגייתנו דבקומץ לא חל הקידוש כלי. והוי כאילו לא נתקדש כלל.

אלא דהקשה הגרי"ד דיש להעיר על הגרי"ז, מהא דפסק הרמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין ה"ז. גבי דם דקבלו פסולין וזרקו את דמו אם עלו לא ירדו, אע"ג דיש פסול בעצם הקבלה ולא נתקדש. ויש לעיין בזה.

שם. הנה יש לעיין על דברי הגמרא שפירשה את רבי יוחנן שאין מקדשין ליקרב אבל מקדשים ליפסל. דלכאורה דין זה הוא רק לבן בתירא בדעת רבי יוסי בן יוסי וכו'. אבל לדעת חכמים הרי הוא נפסל מעצם הקמיצה. ומדוע השיב לו רבי יוחנן לדעת בן

בתירא ולא לדעת חכמים דההלכה היא כמותם. וכן יש לעיין מדוע הגמרא לא תירצה על רבי יוחנן דסובר כדעת רבנן דרבי יוסי בן יוסי וכו' דסוברים דהקידוש לא מחיל כלום לבן בתירא ויחזיר ויחזור ויקמוץ בימין.

רב עמרם אמר וכו', משמעות הדברים היא דרך תוך הכלי יש לו שם של כלי שרת והנה יש לדון באופן שהמנחה היא גדושה והוא קומץ מתוך הכלי עצמו באופן שהקמיצה עצמה נעשית מתוך הכלי האם זה כשר כיוון שהקמיצה היא מתוך הכלי או דלמא זה פסול כיוון שלא כל העישרון מונח בתוך הכלי. והנה הפשטות היא כהצד השני וכן משמע מהמשך הגמרא דבעינן דמניד ליה להחזירו לתוך הכלי ובלי זה אינו יכול לקמוץ עוד פעם. ויש לעיין דרש"י ביאר דשאלת הגמרא היא מקמץ היכי קמץ תחילה. וניתן היה לשאול איך יקמוץ עכשיו כיוון שהעישרון חלקו בחוץ.

מכי מהדר ליה מנח ליה אדופנא דמנא כו' דנעשה כמי שהחזירו הקוף, צ"ב דאם לא נתקדש הקומץ כשנתנו על גודש הכלי אמאי לא נפסל הקומץ בפסול נשפך, והגרי"ד אמר, הובא גם בחידושי הגרי"ז. דאפשר דעל גודש הכלי אף דלא נתקדש בקידוש כלי כיון שאינו תוך חללו של כלי אפ"ה בפסול נשפך לא נפסל, וכעין מש"כ הגר"ח בספר מעשה"ק. יג. גבי קומץ שחלקו בב' כלים דאף דהקומץ אינו מתקדש אפ"ה לא נפסל בפסול נשפך, אמנם החזו"א סימן כ"ד. טען דנחשב נשפך ובאמת הכלי היה מקדשו ליפסל לולי מה דמניד ליה נחשב כהחזירו הקוף. ומבואר דגם על פסול של נשפך שייך עדין קידוש קומץ ליפסל.

ז. ז:

א"ל רב ירמיה לר' זירא ולוקמה כגון שהחזירו לכלי שע"ג קרקע, אמר הגר"א, דנראה דגם להך אוקמתא בעינן לסברא דנעשה כמי שהחזירו הקוף, דהא בע"כ אח"כ הוא מגביה את הכלי, דהא אין קומצין מכלי שע"ג קרקע [להך ס"ד]. ואמאי לא נתקדש הקומץ, ובע"כ דנעשה כמי שהחזירו הקוף ואינו מתקדש. ויל"ע לדרכינו דביארנו דבטל הקומץ כשמחזירו לכלי האם כאן יתבטל הקומץ גם קודם ההגבהה ולא תועיל ההגבהה שנעשית לאחר"כ.

כיצד מקדשין את המנחות, גי' הש"מ באות ט"ו כיצד מקדשין את המנחה, אבל גי' רש"י היא כיצד מקדשין את הקומץ, ועיין בש"מ אות ט"ז ז"ל ג' כהנים א' שמקדש המנחה וא' שמגביה הכלי א' שקומץ הרגמ"ה עכ"ל, ומבואר מדברי הרגמ"ה כג' הש"מ דקאי על קידוש המנחה, אבל בהמש"ד הש"מ שם הביא תו"ח ז"ל ג' כהנים חד להגביה הכלי כשקומצין וחד לקמוץ וחד להגביה הכלי שמקדש הקומץ עכ"ל, ומבואר דפירש דקאי על קידוש הקומץ כמש"כ רש"י. ועיין בגמרא בע"ב דלהדיא נסתפקה הגמרא בין בקידוש מנחה בין בקידוש קומץ. ואם כן יל"ע מהי שורש מחלוקתם של רש"י והשיטה בע"א.

וצ"ב מה הנידון אם קומצין מכלי שע"ג קרקע ואם מקדשין בכלי על גבי קרקע, האם הוא נידון בשם כלי שרת שאין לכלי שרת שם כלי שרת רק כשהוא מוגבה מהקרקע. לכאורה דרך זו לא תתכן דאם כן מה פשטה הגמרא בע"ב משולחן הרי שולחן הוא כלי העשוי לנחת. וכן לא בעינן דווקא שיגביה כהן אלא גם זר ובגמרא משמע דדוקא כהן ולא זר.

אלא דיש לחקור באופן זה מה הטעם דבעינן שיהא הכלי ביד כהן האם משום דאין הכלי מקדש רק כשהוא נמצא ביד כהן ואינו פועל קדושה אלא ביד כהן או דלמא דזה הלכה בעבודה דעבודה הנעשית אם הכלי צריכה כהן דכל עבודה בעי כהן אפילו עבודה הנעשית אם הכלי.

אלא ש"מ קומצין מכלי שע"ג קרקע ופרש"י קומצין קומץ מכלי שע"ג הקרקע וה"נ מקדשין קומץ מהבלול שע"ג הקרקע, וצ"ב אמאי לא קאמר הגמ' ש"מ מקדשין בכלי שע"ג קרקע, דהא מיבע"ל לקמיה אי מקדשין בכלי שע"ג קרקע ומהכא שמע מינה דמקדשין בכלי שע"ג קרקע, ואמאי אמר ש"מ קומצין וה"ה דמקדשין. ועיין בשיטה אות יא.

והנה יעויין בסוגיית הגמ' לקמן דף י"ג ב' דאיתא התם א"ר ינאי וכו' עד סוף הסוגיא. וביאר הגרי"ז, דאין כוונת הגמ' להקשות דנתינה בכלי וקבלה חלוקים במציאות העבודה, אלא כוונת הגמ' להקשות דבמתני' תנן דהעובד חשיב מי שנותן בכלי, וע"ז פריך דלא מצינו דהנתינה בכלי חשיבא עבודה, דבקבלה אוחו הכלי הוא העובד, וה"נ הכא גבי נתינה בכלי הו"ל למימר דאוחו הכלי הוא העובד ולא הנותן בכלי. ודחיית הגמ' היא דהעבודה היא הקידוש כלי וליכא נפקותא אם נותן בכלי או שאוחז את הכלי והדם מגיע ממילא.

ויל"ע למסקנת הגמ' מי חשיב עובד בנתינה בכלי, דבמתני' תנן להדיא דהנותן בכלי יכול לחשב, וחשיב עובד, ויל"ע אם גם אוחו הכלי חשיב עובד ויכול לחשב או רק הנותן בכלי, דהא לא הוזכר במתני' דגם האוחז הכלי יכול לחשב, וצ"ע.

והגרי"ד דימה את זה לדברי הגמ' הכא, דאמרינן אמר רבא פשיטא לי קומץ מכלי שע"ג קרקע שכן מצינו בסילוק בזיכין מקדשין מנחה בכלי שע"ג קרקע שכן מצינו בסידור בזיכין בעי רבא קידוש קומץ מאי ממנחה יליפנן לה או מדם יליף לה הדר פשטא מדם יליף לה, וביאר הגרי"ד דיש כאן שני שאילות נפרדות, דהא דמיבע"ל אם קומצין מכלי שע"ג קרקע ואם מקדשין

מנחה בכלי שע"ג קרקע שם הספק הוא בשם כלי שרת, אם יש לכלי שרת שם כלי שרת כשמונחים ע"ג קרקע, ובוהא אמר רבא פשיט"ל קומצין מכלי כו' מקדשין בכלי כו' דפשיט"ל דיש לכ"ש שם כלי שרת ע"ג קרקע וכדמוכח מסידור וסילוק בזיכין,

ובעיא דרבא היא בקידוש קומץ, ואין הספק שם בשם כלי שרת הנצרך לקידוש קומץ, אלא הספק הוא בעבודת קבלה שיש בקידוש קומץ, ומיבע"ל אם מתקיים עבודת הקבלה בכלי המונח ע"ג קרקע, דאף דיש על הכלי שם כ"ש ע"ג קרקע אפ"ה מיבע"ל דלא מהני לקבלה, דלקבלה בעי כהן שיקבל, ופשיט רבא דמדמם ילפינן לה דבעי עבודת קבלה ע"י כהן שאוחז את הכלי.

והנהגה אם כלי שרת המונח ע"ג קרקע אין לו שם כלי שרת א"כ אין מקדש גם קידוש ליפסל, אבל אם כלי שרת ע"ג קרקע יש לו שם כ"ש, והא דלא מהני לקידוש קומץ הוא משום דבקידוש קומץ איכא עבודת קבלה, א"כ אף דקידוש ליקרב אינו מקדש כיון דבעי לזה קבלה, אפ"ה קידוש ליפסל מקדש, ולפי"ז א"ש דברי הגמ' דקאמר ש"מ קומצין מכלי שע"ג קרקע ולא קאמר ש"מ מקדשין קומץ בכלי שע"ג קרקע, דמהא דלא משני כגון שהחזירו לכלי המונח ע"ג קרקע מוכח רק דכלי המונח ע"ג קרקע מקדש קידוש ליפסל, דלענין דינא דבן בתירא דקמץ וקידש דלא מהני חזרה סגי לזה בקידוש ליפסל ומבואר בגמ', וא"ש לפי"ז דליכא לאוכוחי מינה דמקדשין קומץ בכלי המונח ע"ג קרקע, דלענין קידוש קומץ הא בעי עבודת קבלה ולענין זה אפשר דלא מהני כלי המונח ע"ג קרקע וכדיליף מדם, ואיכא לאוכוחי מינה רק דקומצין מכלי שע"ג קרקע, דשם עיקר הספק הוא אם יש לכלי שרת שם כ"ש ע"ג קרקע, ומהא דמקדש קידוש ליפסל ע"ג קרקע מוכח דיש לכ"ש שם כ"ש ע"ג קרקע, אלא דיש לעיין מה הפשיטות דיש לכלי שרת שם כלי שרת.

והנהגה דברי הגרי"ד מוקשים דאם הספק האם לכלי שרת יש שם כלי שרת מדוע הוצרכה הגמרא להסתפק בשני ספיקות גם כלפי קמיצה וגם כלפי קידוש מנחה. ב' איך ניתן להוכיח משולחן הרי שולחן הוא כלי העשוי לנחת ובוודאי יש לו שם כלי גם בעודו על הרצפה. ונראה לבאר דברי הגמרא באופן אחר וצ"ב.

והנהגה בגמ' לקמן דף פ"ז ב' איתא בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא שלחן מהו שיקדש קמצים בגודש שלו ועיי"ש ברש"י ובתוספות.

שם יל"ע לס"ד בגמ' דאין קומצין מכלי המונח ע"ג קרקע דליכא שם כ"ש ע"ג קרקע, אם הוה מצי להביא ראיה גם ממנורה דמקדשת את השמן, ומכיוור מקדש את המים, [וכי נימא דכיוור בשעת המילוי אינו ע"ג קרקע ולהכי מקדש].

תוד"ה אמר ליה ועיין בירושלמי יומא פ"ג ה"ו כלי שרת מאימתי הן קדושין מיד או בשעת התשמיש, ומבואר דכלי שרת מתקדשין כאחת עם העבודה וא"צ קידוש קודם העבודה. ויש לעיין להתוספות מה היתה השאלה השנייה כיצד מקדשין וענה לו מכלי זה הרי כיוון דכבר אמר לו שכלי זה הוא כלי שרת מה הוסיף בשאלתו ותשובתו השנייה.

מקדשין מנחה בכלי שע"ג קרקע שכן מצינו בסידור בזיכין, וצ"ע דלקמן דף צ"ה: מבואר דהלחם קדוש לפני הסידור וכן מבואר להלן ח. דלבונה קדושה בלא שמן וסולת שכן מצינו בלבונה הבאה בבזיכין ועיין שם פירש"י ד"ה האי. ועיין יומא כט: דהקשתה הגמרא דבסידור שלא בזמנה תקדש ותיפסל ומבואר דיש חלות שם קידוש של סידור חוץ מהקידוש של קדוה"ג שחל בלחם.

רש"י ותוספות מדם ילפינן ליה. הקשה הגרא"י מדוע רש"י ביאר רק את הצד דילפינן מדם ולא את הצד דילפינן ממנחה.

רש"י ד"ה לילף מדם דם אשם מצורע, צ"ע דבאשם מצורע זריקת הדם היא כשאר אשמות שתיים שהם ארבע, וביאר הגרי"ז דכוונת רש"י לקבלת דם אשם מצורע בידו של כהן למתן תנוך ומתן בהונות דאינו מקדש פחות מכדי שיעור המתנות.

ועיין בזבחים דף מ"ז ב' [אמתני' שם עמוד א' קדשי קדשים שחישתן בצפון] וניתני נמי וקיבול דמן בכלי שרת בצפון וכו', והנהגה באמת יש להסתפק בקבלת דם אשם מצורע ביד אם יש לה תורת קבלה, או דמקבלו ביד כדי שיהיה לו דם ביד ליתן המתנות אבל אין לזה תורת קבלה, ומדברי הגמ' הנ"ל בזבחים יש להוכיח דיש לזה תורת קבלה, דאי נימא דאין לזה תורת קבלה אמאי שייר משו"ה ולא תני וקיבול דמן בכי שרת בצפון הא כל קבלה בקדשי קדשים היא בכלי שרת בצפון, ובע"כ דקבלת דם אשם מצורע ביד יש לה תורת קבלה, וא"כ אשכחן קבלת קדשי קדשים שאינה בכ"ש בצפון ולהכי שייר ולא תני ליה.

ואמר הגרי"ז, דלפי"ז יל"ד דה"ה יש בקבלת דם אשם מצורע ביד הלכה שצריך לקבל כדי הזיה, ולפי"ז מבואר דההלכה של פחות מכדי הזיה היא הלכה בקבלה, דמלשון הגמ' לא קידש היה נראה לכו"ל דזה הלכה בקידוש הדם, אבל אי נימא דקבלת דם אשם מצורע ביד איכא נמי להאי הלכתא ושם הא ליכא קידוש יהיה מוכרח דזו הלכה בעבודת הקבלה, ולפי"ז גם בבמה דאין קידוש כ"ש אינו יכול לקבל פחות מכדי הזיה.

בא"ד או דם פרים ושעירים הנשרפים וכו' וכן ד"ה בדם מאי וקיבל שיעור ג' הזאות בכלי זה וד' הזאות בכלי אחר. מבואר מדברי רש"י דדין פחות מכדי הזאה נאמר רק בדם ב' הזאות דפרים ושעירים הנשרפים אמנם בכל הזבחים ליתא לדין דפחות מכדי הזיה. ויל"ע מדוע לא פירש דקאי בהזיה של חטאת חיצונה ופסול בפחות מכדי שיעור הזיה. ויש לעיין האם נאמר כלל

שיעור בהזאה עצמה או דלא נאמר אלא במנינם. והנה עיין זבחים צג. דמבואר שם דיש בזה שיעור שבעינן שיעור שראוי לטבילת אצבע ולא שיספג ואם קיבל פחות מכדי הזייה נפסל. ואפילו אם נאמר דשם איירי בחטאת הפנימיות מכל מקום מדוע לא פירש רש"י דקיבל פחות משיעור זה עצמו בחטאת הפנימיות הוא פסול ומדוע רש"י פירש דקאי על המתן ז'.

והנה יש לעיין מדוע לא בעי לקבל שיעור מג' הזאות ובה יתכן כיוון דראוי לעשותו מכמה פרים אין זה מעכב.

אמנם עדיין יש לעיין דהרי יש ח' הזאות אחת למעלה וז' למטה ומדוע לא בעינן שיעור של ח' הזאות.

וכן יש לעיין האם דין העיכוב זהו רק בז' הזאות או גם בד' מתנות של המזבח.

והנה תו' לקמן דף ט"ז א' ד"ה בין כתבו דבחצי הזאות דפנים קא מודי ר"מ דלא הוי פיגול מידי דהוה חצי קומץ דלא הוי פיגול, והגרי"ז בספר הלכות פסוה"מ [עמוד 96] הקשה מ"ש חצי הזאות דפנים ממתנה אחת בחטאת לב"ש דחשיב חצי מתיר, ועיי"ש היטב מה שתירץ.

אמנם עיין היטב ברש"י זבחים צג: דמשמע מדבריו דהעיכוב הוא בשיעור הזייה אחת בחטאות הפנימיות ולא בשיעור שבע הזאות. ויש לעיין במה פליג אם רש"י דידן. ועיין ברמב"ם מעשה הקרבנות פ"ד ה"ח דמבואר דדין זה נאמר בכל הזבחים ועיין שם במשנה למלך.

רש"י ד"ה לא קידש ואע"פ שחזר ועירבו לאחר קידוש, קידוש זה הוא נתינת מים על האפר, צ"ע הא קידוש הוא נתינת אפר על המים כדתנן בתמורה דף י"ב א', וצ"ע. עוד צ"ע כיון שחזר ועירבו אמאי אין המים מתקדשין בשעת העירוב.

ועיין רש"י תמורה יב: ד"ה עליו לערבן ורש"י סוטה טז: ד"ה ורבנן דמבואר מדבריהם דלאחר נתינת האפר על המים צריך ליתן המים על האפר. והנה אפשר שכוונת רש"י כאן למבואר מדבריו שם דבעינן עירוב. והנה יש לעיין האם גדר דין זה של עירוב הוא מצוות עירוב או דלמא הקידוש חל רק על ידי העירוב. וברמב"ם פ"ו ה"א מפרה אדומה מבואר דהקידוש הוא נתינת האפר על המים והעירוב הוא רק מצוות עירוב. ויש לעיין מה סבר רש"י.

והנה יש לעיין דהרי במשנה בתמורה יב. מבואר דמי חטאת נעשים אם נתינת האפר עיין שם רש"י ואם כן מדוע תלה רש"י דין של קידוש בעירוב הרי מבואר דחל כבר שם חטאת בנתינת האפר ולכאורה חלות שם החטאת היא הקידוש. ואטו באופן שעדיין לא עירב יכול כאן לערבב בכלי אחד. הרי בשעת נתינת האפר לא היה שיעור במים ואיך יערבן. ועיין שם ברש"י שמבואר מדבריו דאי אפשר להוציא מכלי לכלי דבעינן מים חיים ובעינן שיהא הקידוש באותו כלי שנשאב מהמעין. אמנם הר"ש בפרה ט ג פליג על רש"י וסובר דניתן להוציא מכלי לכלי. אמנם ברש"י עצמו קשה.

ואיצטריך למיכתב וטבל כו' עיין פירש"י ד"ה הו"א. ויל"ע מגלן מהפסוק דבעינן שיעור כל הטבילות בקבלה מעיקרא דמטבל משמע רק שיעור טבילה הנצרכת להזאה אחת. ועיין שיטה אות ט ואות יא דהכוונה לשיעור טבילה אחת וכן הבאנו מפירש"י בזבחים צג ולפי"ז אתי שפיר אלא דברי רש"י כאן צ"ע מנליה.

שם. עיין רמב"ם פ"ה מעה"ק ה"ט. **ועיין היטב** חידושי מרן רי"ז הלוי שם, שהרחיב בזה בדעת הרמב"ם והראב"ד.

אמר רבי אלעזר אף בדם לא קידש. עיין קרן אורה בסוגיין ובליקוטי הלכות זבחים צג:.

וצריכא. עיין בחידושי הגרי"ז בספר פ"ה מעשה"ק ה"ט, שעמד על הצריכותא של הגמרא דלכאורה לא מובן מה הגמרא עושה צריכותא בוודאי דצריכי הרי מכל דבר למדים ענין שונה דמוטבל ילפינן דבעינן טבילה ומבדם ילפינן דבעינן שיעור בדם מעיקרו. ואע"ג דזהו גופא תשובת הגמרא מכל מקום מה הוצרכה הגמרא לעשות צריכותא. וכי עבדינן צריכותא מדוע בעינן פרשת ייבום ופרשת קרבנות ומתריצין הרי פשיטא שהם שני ענינים שונים ולא ניתן ללמוד אחד מהשני. עיין היטב בכל דבריו.

למעוטי שירים שבאצבע מסייע ליה לר"א דאמר שירים שבאצבע פסולין, ופרש"י למעוטי שירים שבאצבע שצריך לטבול באצבעו בין כל הזאה והזאה כו', ומשמע דעיקר הדרשא היא דבעינן על כל הזאה טבילה, וכ"ה לשון רש"י בזבחים שצריך לחזור ולטבול בו אצבעו על כל הזיה טבילה כו' עכ"ל, והקשה הגרי"ז דע"ז לא בעי דרשא מקרא דמן הדם, ועוד דבגמ' משמע דהוא חידוש דין של ר"א דקאמר מסייע ליה לר"א, והא משנה מפורשת היא בפרה פ"ג מ"ט טבל והזה ז' פעמים כנגד בית קדשי הקדשים על כל הזיה טבילה, ובספרי דריש לה מקרא דכתיב מדמה שבע פעמים מלמד שהוא חוזר לדם שבע פעמים, וכן מפורש במתני' פרה פ"ד מ"ב הוה משישית שביעית חזר והזה שביעית פסולה, ופי' הר"מ ז"ל הוה משישית שביעית. ר"ל שהוא טבל אצבעו טבילה ששית והזה ממנה ששית ושביעית הנה פסלה, לפי שמתנאה כפי מה שהודעתך על כל הזאה טבילה עכ"ל, [אבל הר"ש פירש מתני' שם באופן אחר דיש הלכה של מגין ולהכי אם קרא לשישית שביעית פסולה], וא"כ צ"ע מאי קמ"ל ר"א הא משניות מפורשות הם בפרה דעל כל הזיה טבילה, וגבי פר כהן משיח נמי תני בתו"כ [ויקרא דיבורא דחובה פרשתא ג' ה"ח] וטבל והזה על כל הזיה טבילה, וצ"ע.

ואמר הגר"ז דהם ב' דרשות חלוקות, דמקרא דוטבל והזה ילפינן דעל כל הזיה טבילה, וע"ז קאי דרשת התו"כ ומתני' דפרה, ור"א קמ"ל דשירים שבאצבע פסולין, דאי מקרא דוטבל והזה לא ידענן דשירים שבאצבע פסולין, והיה יכול להחזיר את הדם לכלי ולחזור לטבול והיה הדם כשר להזות, והגר"ד אמר דאפשר דלפי"ז לא היה צריך אפילו לקנח את אצבעו אלא חזור וטובלה וחשיב טבילה בפ"ע גם על הדם שבאצבע, וקמ"ל ר"א דשירים שבאצבע פסולין, וכדדריש לה בסוגיין מקרא דמן הדם, ומשו"ה אינו יכול להחזיר את הדם למזרק. וכן מוכח מדברי הגמ' לקמן דאם אחר שיצתה הזאה מידו נתזה ממה שנשאר אינו טעון כיבוס, ואי נימא דאיכא הכא רק הלכה של על כל הזיה טבילה א"כ הדם ראוי להזאה אם יחזור ויטבול את אצבעו ואמאי אינו טעון כיבוס, ומוכח כנ"ל דשירים שבאצבע פסולין, ולהכי הוי דם שאינו ראוי להזיה ואינו טעון כיבוס.

וכן מדויק מלשון הרמב"ם פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ח אבל מלשון רש"י דייק הגר"ז דעיקר דינא דר"א דשירים שבאצבע פסולין הוא דבעינן על כל הזיה טבילה, והקשה ע"ז כנ"ל דמתני' בפרה היא ומאי קמ"ל ר"א, ואפשר דאין כוונת רש"י דר"א קמ"ל דבעינן על כל הזיה טבילה, אלא עיקר כוונת רש"י היא דעיקר הדין שירי שבאצבע פסולין הוא משום הדין של על כל הזיה טבילה, ואי לאו ההלכה של על כל הזיה טבילה לא היו שירים שבאצבע פסולין, ולשון רש"י עדיין ק"ק. ועיין בתו' זבחים דף מ' ב' ז"ל וכי תימא הא איצטריך להא דמסקינן בפ"ק דמנחות (דף ז'): ולקמן בפרק דם חטאת (דף צג): מן הדם שבענין לא מוטבל וכו' ומה ענין זה גבי וטבל. ע"כ.

והנה יל"ע אם בכל מקום בעינן תרי קראי חד למידרש דעל כל הזיה טבילה, וחד למידרש דשירים שבאצבע פסולין, או דאחר דאיכא הכא גבי פר כהן משיח תרי קראי שוב בכל מקום דאיכא הלכה של על כל הזיה טבילה איכא נמי הלכה דשירים שבאצבע פסולין, ולא בעינן בכ"ד תרי קראי.

והנה גבי פרה מבואר בסוגיין דאיכא הלכה של שירים שבאצבע פסולין, ואיכא נמי הלכה של על כל הזיה טבילה [כדתנן בפרה], וכן מבואר ברמב"ם פ"ג מהלכות פרה אדומה ה"ב וגבי לוג שמן של מצורע כתב הר"מ בפ"ד מהלכות מחו"כ ה"ב ובאמת בתו"כ איכא ב' דרשות על לוג שמן של מצורע [מצורע פרשתא ג' פ"ג ח'] ועיין ליקוטי הלכות זבחים צג:

רש"י ד"ה עד שלא יצתה הזאה מידו על הפרוכת כו', והנה יעויין בגמ' זבחים דף ט"ו א' מחכו עלה במערבא אלא חטאת העוף דפסולה בה מחשבה לר"ש היכי משכחת לה ועי"ש בתו' שכתבו ז"ל אבל מכל זריקה דעלמא לא קשיא ליה ומבואר בתו' דבהזאה דבין הבדים ועל הפרוכת לא בעי שיגע, משא"כ בשאר זריקות דם צריך שיגע הדם במזבח. ולפי"ז כל דברי הגמ' הכא דמשיצתה הזאה מידו אינו טעון כיבוס הוא דוקא בהזאות דעל הפרוכת ובין הבדים דנתקיימה ההזאה כשיצאת הזאה מידו. ומדויקים דברי רש"י כאן. ומפשטות דברי הגמ' ביומא דף נ"ז נמי מבואר דאין הדם צריך ליגע בפרוכת, דאיתא התם תנא כשהוא מזה ועיין ברמב"ם פ"ג מעבודת יוה"כ ה"ה ובפ"ח ממעשה הקרבנות ה"ח.

תוד"ה אלא אצבעו ולפי' הקונטרס דהכא אין להקשות כו' דבשביל כך לא היו במקום אחד אלא שתיהן היו מכוונות כנגד פתחו של היכל, צ"ב מ"ט לא היו במקום אחד, ועיין בזה בארוכה בכל מש"כ הגר"ז בספר הלכות פרה אדומה פ"ד ה"ה.

שם. עיין ברמב"ם שם ה"ח ובראב"ד ובכס"מ. ומקור דברי הרמב"ם מתוספתא דפרה פ"ג ה"ו עי"ש ובגירסת הגר"א. וברמב"ם שם בפ"ג ה"ב ועיין בשיטה אות טו.

ז: ח.

א"ל גמר מקנה ידו לא גמר מקנה אצבעו, וברש"י הוסיף גמר מקנה כל ידו, והגר"א יי דייק מלשוננו, דעיקר החילוק הוא דגמר מקנה את כל ידו, ולא גמר מקנה רק חלק מידו והיינו אצבעו, וצ"ע דהחילוק בין ידו לאצבעו אינו רק אם הוא כל ידו או אצבעו אלא אם ב' ידיים אחרות הם, דגמר מקנה ידו היינו יד שמאל שבה מקבל את הדם, ולא גמר מקנה אצבעו היינו אצבע דיד ימין שבה מזה, וצ"ע. ועיין היטב רמב"ם פ"ג מהלכות פרה ה"ב. ובראב"ד שם. ומבואר ברמב"ם דאצבעו נמי מקנה בגופה של פרה, וצ"ע מדברי הגמ' הכא דאצבעו מקנה בשפת מזרק. ועיין כאן בשיטה אות טו ואתי שפיר.

במאי מקנה. יש לעיין בסוגיין, ובסוגיא בזבחים כה. דהקשתה הגמרא במאי מקנה ומהו הקושיא נאמר דמקנה במטפחת ובכל מידי דמקנה. ומה קשה במאי מקנה.

בשפת המזרק. ויש לעיין מדוע הובא שם כלל מזרק כלי שרת. הרי זה היה נעשה בחוץ. ולכאורה בעינן כלי שרת רק לדברים שנעשים בפנים. עוד יש לעיין מדוע הוצרכו כלל לכלי שרת הרי הקבלה היתה נעשית ביד. ועיין ברמב"ם ובראב"ד שם. ויש לעיין במה נחלקו הראב"ד והרמב"ם האם בעינן מזרק לקבלת כל הדם.

תוד"ה ואם איתא. תוד"ה ואם איתא ומיהו יש לפרש דדם נמי קרב לחצאין דיש ד' מתנות וז' הזאות דפרה שכל אחת עבודה בפני עצמה, מבואר מדברי התו' דבד' מתנות נמי צריך לקבל שיעור ד' מתנות,]. ומש"כ התו' וז' הזאות דפרה צ"ע דבפרים נמי איכא הלכה של ז' הזאות. ועיין.

בא"ד ועיין בש"מ אות נ' א"נ משום הדם יורד טיף טיף הוי כמו לחצאין עכ"ל, ועיין בזה בגמ' ע"ז דף נ' ב' דזרק מקל לע"ז פטור דבעינן זריקה המשתברת וליכא ופרש"י זריקה המשתברת כגון זריקת דם של פנים שאינה מחוברת אלא משתבר ונופל טיפים טיפים עכ"ל, והוא חידוש גדול בש"מ הכא דמשום הא חשיב קרב לחצאין.

ולדעת השיטה לכאורה יש לעיין הרי בכל המנחות יש דין שהקטיר קומצה פעמיים כשרה כמבואר כו: ושייך להקטיר אפילו מעט. וכמבואר טז: הקטיר שומשום על מנת לאכול שומשום שניתן להקטיר מקצת בכל פעם. ולפי"ז לאו דווקא בחביתין אלא בכל המנחות שייך ללמוד ששייך לקדש לחצאין ומדוע הביא דווקא חביתין.

בא"ד מצינו לפרש דחשיב ליה דעתו להוסיף כמו טעמא דמתוך, והנה בעיקר טעמיה דר"א דמתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין יל"ע אם כוונתו דכיון דקריבה לחצאין בע"כ דהם שתי מנחות ולהכי קדושה לחצאין, או דאף דהם מנחה אחת אפ"ה איכא סברא דמתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין, ומש"כ התו' דדעתו להוסיף חשיב ליה כמו טעמא דמתוך הוכיח הגר"ד, דאין כוונת ר"א דהם ב' מנחות, דאם הם ב' מנחות אינו דומה כלל לטעמא דדעתו להוסיף, דהא שם קאי על שני חצאי עשרונות במנחה אחת. ובעצם הסברא דדעתו להוסיף דומה למתוך צ"ב מהו הדמיון.

רש"י ד"ה הגיע זמנה לפרק שעברו שש שעות כדאמר בפרק תמיד נשחט מוספין בשש בויזין בשבע, ומבואר ברש"י דכיון דאיכא הלכה של סדר דמוספין בשש ובויזין בשבע משום הכי חשיב לא הגיע זמנה לפרק עד שבע שעות, והנה בעיקר הדין דמוספין קודמין לבויזין יל"ע אם זה הלכה של סדר בסילוק הבויזין, או דזה הלכה של סדר רק בהקטרת הבויזין אבל בסילוק הבויזין לא נאמר הלכה של סדר דמוספין קודמין לבויזין, ועיין בלשון רש"י בפסחים דף נ"ח א' מוספין וכו'. יעויין במש"כ הרמב"ם פ"ד מתו"מ ה"א ז"ל ואחר קרבן המוספין מקטירין שני הבויזין.

אם עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבויזין ואם משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ומקטיר עליו את הבויזין, עיין בש"מ אות א' אבל מדברי הרמב"ם דייק הגר"ז דלא כהרגמ"ה עיין ברמב"ם פ"ה מהלכות תו"מ הט"ו, ולא נזכר ברמב"ם כלל סילוק בויזין אלא הסרת הלחם מע"ג השלחן, ומבואר דפירש דפרקה היינו פרקה למערכת הלחם, ולא סילוק הבויזין.

וביאר הגר"ז, דגבי לחם הפנים ילפינן לקמן דף י"ב ב' מקרא דקדש קדשים הוא דאם נפרסה אחת מחלותיה כולן פסולות, וע"ז באו דברי הבריתא הכא דהפסול של היא דפוסל את הבויזין מהקטרה הוא רק אם נפרסה אחת מחלותיה קודם פירוק מערכת הלחם, והנה פירוק מערכת הלחם אינה עבודה, [ורק סילוק הבויזין הוא עבודת הקמיצה בהלחם, אבל פירוק מערכת הלחם אינה עבודה כלל], ובע"כ דעיקר הדין הוא דרך כל זמן היות הלחם מסודר על השלחן נפסל בפסולא דהיא, אבל כל זמן שאין הלחם מסודר על השלחן אינו נפסל בפסולא דהיא, וחזית ר"א דכיון דפירוק מערכת הלחם אינה עבודה א"כ מסתבר דאין העיקר תלוי במעשה הפירוק בפועל, אלא כל שהגיע זמנה לפירוק ונשלם ונתקיים כבר דין הסידור, שוב ליכא פסולא דהיא דנפרסה אחת מחלותיה כולן פסולות.

וע"ז פריך בגמ' דבשלמא לענין פסולא דהיא א"ש דכל שהגיע זמנה לפירוק לא מיפסיל, אבל אכתי קשה אמאי לא מיפסיל בפסולא דמנחה שחסרה קודם קמיצה, דלענין פסולא דמנחה שחסרה קודם קמיצה העיקר תלוי במעשה הקמיצה בפועל ולא במה שהגיע זמנה, וזהו הא דפריך דאי מנחה ממנחה יליף אמאי לא מיפסיל בפסולא דמנחה שחסרה קודם קמיצה, ומשני מנחה לא בריר ברירא קומץ ידיה והא בריר מיברר קומץ ידיה, ומשו"ה בלחם הפנים ליכא כלל לפסולא דמנחה שחסרה קודם קמיצה, והא דמיפסלא בנפרסה עד שלא פרקה אינו מצד הפסול של מנחה שחסרה קודם קמיצה אלא בפסולא דהיא.

עיין להלן ט: מיבע"ל למ"ד שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן אותן שירים מה הן באכילה, ובתו' שם כתב ז"ל הוה מצי למיפשטה מהא דאם משנפרקה נפרס לחמה הלחם פסול עכ"ל, ועיין להלן יב: ד"ה הוא. ובשיטה כאן אות ג. ועיין רמב"ם פ"ה תו"מ הט"ו והט"ז.

ת.

עיין ברמב"ם פ"ה מתמידין ומוספין הט"ו והט"ז. ומבואר בדעת הרמב"ם דפריקה היינו סילוק הלחם מהשלחן והגיע זמן פירושו שהגיע זמן סילוק הלחם ויש לעיין דלא נתפרש ברמב"ם מתי היה סילוק הבויזין. דאם נאמר דכבר היה סילוק הבויזין תיקשי קושיית הגמרא דנילף ממנחה דתפסל קודם קמיצה דכאן הוי לאחר קמיצה. ואם הוי פריקת הלחם לפני סילוק הבויזין

בא"ד וכן בסוף כל המנחות כו' ופריך והתנן ר' שמעון אומר כו' לאו משום דאי נתקדשה הוי מיפסל ביוצא כו', צ"ב דלכא' מוכרחים לפרש את דברי הגמרא שם באופן אחר. דכוונת הגמ' להקשות דכיון דתנור מקדש ליה ללחם א"א לאפות בחוץ דכלי שרת אינו יכול לקדש בחוץ, ועיי"ש בפרש"י דפי' דקושיית הגמ' היא דאי ס"ל לר"ש דתנור מקדש א"כ איפסלו ביוצא, וצ"ב איך תנור מקדש ליה בחוץ, הא אין כ"ש מקדשין בחוץ, [ועיי"ש בש"מ שהקשה על פרש"י דאין כלי שרת מקדש ליפסל ביוצא, ותירץ דמ"מ גנאי להוציא מכלי קודש לכלי חול, וכמש"כ התו' בסוגיין]. והרגמ"ה באמת פירש שם דזו קושיית הגמ' וז"ל ואי ס"ד לר"ש דבעינן דליקדשינהו תנור היאך הן כשרים בחוץ הא קי"ל דאין כלים מקדשין בחוץ עכ"ל.

שם. עיין היטב בשיטה בהשמטות אות כז. והגרי"ז יישב לפי דרכו דשייך להבין דלחם הפנים נתקדש על השולחן וחייל ביה שם קרבן אפילו קודם הסילוק בזיכין.

בא"ד וא"ת כו' ושמא באותם מועיל קידוש כלי כדאמרינן שאין להם מתירין משיקדש בכלי. יש לעיין בביאור סברא זו ולכאורה המכוון הוא דכיוון דהם ראויים מיד להקרבה נשלם בהם השם קרבן וממילא נפסלים ביוצא. והנה הגר"א דן, דיש לעיין במי כיוור, דכאן אינם ראויים להקרבה אלא לקידוש ידיים ורגליים. האם זה דומה למנחת חביתין [ועיין היטב בתספות כ: בזבחים בסופן].

והנה לגבי ניסוך המים יש לעיין האם יפסל ביוצא לאחר הקידוש כלי שרת. ועיין היטב סוכה מט: ואמאי נתיי במקודשת. וכו' ובתוספות שם ד"ה ואי. ועיי"ש בכל דבריהם עד ביוצא ומיהו אין מכאן קושיא כל כך דאין כלי שרת מקדש בחוץ עד שיכנס לפנים כדאמר שמואל בהדיא בשיליה המזבח מקדש דכלי שרת אין מקדשין אלא מתוכן ואין מקדשין אלא מבפנים עכ"ל. וצ"ב מש"כ דאין מכאן קושיא כ"כ הרי לכא' אינה קושיא כלל, דהא כלי שרת אין מקדשין בחוץ. ועיין בראב"ד בתו"כ צו פרשתא א' י"ב ז"ל וכולם אין מקדשין אלא בקדש. דבר מחודש שבחוץ מקדש ליפסל. וצ"ע ראיית הראב"ד מסוכה מדוע באמת לא נפסל ביוצא בניסוך המים. והנה יש לחקור האם ניסוך המים הם נסכי קרבן או נסכים הבאים בפני"ע.

ומש"כ דניסוך המים הם נסכים הבאים בפ"ע כן מבואר בריטב"א סוכה דף מ"ט ז"ל ואע"פ שאמרו במסכת תמורה שלא אמרו נסכים בלילה אלא בנסכים הבאים מעצמן שלא עם הזבח ואלו נסוך המים קרב עם הזבח הא לא תקשי דנסוך המים אינו חשוב בא עם הזבח שחובת היום היא ולא חובת המזבח כלל שהזבח של תמיד בנסכים של יין הוא נכשר כמו בשאר ימים אלא שיש חובת היום ג"כ לעשות נסוך המים וזה כפתור ופרח לרבינו הגדול ז"ל עכ"ל.

תוד"ה מקמיצה הגשה ותנופה נמי בעו כהונה שאין זר קרב אצל המזבח, צ"ע הא תנופה אין טעונה מזבח ורק הגשה היא דטעונה מזבח.

בא"ד ובמנחת קנאות אין יציקה ובלילה, צ"ב מה נוגע הא דבמנחת קנאות ליכא יציקה ובלילה, הא מ"מ הילפותא היא דרק מקמיצה ואילך מצות כהונה.

והנה גבי תנופה כתיב להדיא בקרא גבי מנחת העומר והניף הכהן, ועיין בתו"כ אמור [פרשתא י' ה'] יניפנו הכהן בנין אב לכל התנופות שיהו בכהן.

והנה התו' במגילה דף כ' ב' כתבו דתנופה והגשה אין טעונים כהונה, [ועיין בתו' לעיל דף ב' א' דאף דבעי כהונה בתנופה והגשה אפ"ה אין מחשבה פוסלת בהם], ושם הבאנו דברי הרמב"ן בפ"י עה"ת [ויקרא ב' ב'] דכתב דאין כזה כלל דמקמיצה ואילך מצות כהונה, ועיקר הכהונה היא רק לאותם העבודות הכתובות בפרשה שם, דהעבודות הכתובות קודם קמיצה אין טעונות כהן, אבל אין כזה כלל שמקמיצה ואילך מצות כהונה.

ועיין ברמב"ם פ"ז מפסוה"מ ה"ז ז"ל כל המנחות שיצק עליהן השמן פסול לעבודה כגון חזר וכיוצא בו או שבללן או פתתם או מלחן כשירות הגישן או הניפן חזר הכהן ומגיש או מניף ואם לא הגיש ולא הניף הכהן כשירות שנאמר והביאה אל בני אהרן וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה למד על יציקה ובלילה שכשירה בזר עכ"ל, ויש לעיין האם כוונת דבריו דבעינן כהן לכתחילה אבל בדיעבד אינו מעכב או דכוונת דבריו דמעשה ההגשה והתנופה אינו מעכב אבל בהגשה ותנופה כהן כן מעכב.

אייתיביה ר"י לרשב"ל. והנה בתו"כ [מצורע פרשתא ג' פרק ג' ג'] איכא דרשא על לוג שמן של מצורע הוא פרט לשחסר כל שהוא, ועיי"ש להלן [ו'] מלוג השמן ויצק חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו משיצק יביא אחר כתחילה דברי רבי עקיבא, רבי ישמעאל אומר חסר הלוג עד שלא נתן ימלאנו משנתן יביא אחר כתחילה, ופי' הראב"ד ז"ל מלוג השמן ויצק חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו פי' כיון דדרשינן לעיל הוא פרט לשחסר כל שהוא לא סגיא דלא ממלא ליה מיהו כיון כיון דכתיב מלוג השמן ויצק דמשמע אפילו ממקצתו אמרינן שאם נשאר ממנו ישרים עליו ואינו צריך להחליף את כולו לכתחילה ואימתי הוא משלים עליו

עד שלא יצק על כפו כו' ר' שמעון אומר עד שלא יצק נתן ממנו כלום ימלאנו כו' [מבואר מדברי הראב"ד דלר"ש לא בעי שיתן את כל המתנות, אלא כל שהתחיל בנתינת המתנות שוב א"י למלאותו] עכ"ל, ומבואר מדברי הראב"ד דכיון דאיכא דרשא דהוא פרט לשחסר כל שהוא אי לאו קרא דמלוג השמן ויצק הו"א דאינו יכול למלאותו אף קודם יציקה וצריך להביא לוג אחר כתחילה, וקמ"ל קרא דמלוג השמן ויצק דאם חסר עד שלא יצק ימלאנו, והקשה הגרי"ד דלפי"ז צ"ב קושיית ר"י על ר"ל מהא דחסר הלוג אם עד שלא יצק ימלאנו, הא איכא ע"ז דרשא דמהני מילוי קודם יציקה, [ואדרבא יקשה לר"י דמשמע דבלא הדרשא הו"א דמהני מילוי].

תוד"ה עד. ומהאי טעמא אתיא נמי כת"ק דיציקה נעשית בפסול לא שמה יציקה, הגרי"ד דן, מנין דיש הלכה של סדר על היציקה, ואמאי חשבינן ליה יציקה בפסול, ועיין בש"מ אות ל"א שבאמת חילק דלר"ש דנתינה קבעה לה הו"א נתינה שלא כמצותה, אבל למ"ד יציקה קבעה לה הרי היציקה היא כמצותה, והיינו משום דליכא הלכה של סדר על מעשה היציקה, ובדברי הר"ש בנגעים פ"ד מ"י מבואר כדברי התו' דהיציקה נמי חשיבא יציקה שלא כמצותה.

ועיין בש"מ לעיל דף ה' א' אות ח' שכתב דלא כהר"ש וז"ל ויחזור ויתן ונמצא דנחלקו הש"מ והר"ש בב' מחלוקות, א' לענין אם יש הלכה של סדר ביציקה, דשיטת הר"ש דביציקה נמי איכא הלכה של סדר ואם הקדים יציקת השמן למתן דם הו"א יציקה פסולה, ושיטת הש"מ בסוגיין דחשיב יציקה כמצותה, ב' לענין פסול חסר בשמן שביד, דשיטת הר"ש דליכא פסול חסר בשמן שביד ושיטת הש"מ לעיל דף ה' א' דאיכא פסול חסר בשמן שביד.

רש"י ד"ה כחצי זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם וכיון דאבדו שניהם זריקה למה. בפשוטו מבואר דהדין של יש בשר הוא משום דבעינן דהזריקה תפעל התר בבשר ואם אינה פועלת התר הזריקה פסולה ובאבדו אין הזריקה פועלת התר. והקשה הגרי"ד, דמבואר בגמרא דסד"א דמנחת נסכים גם תהני משום שהיא באה עם הזבח ויש לעיין דהרי מבואר להלן דף ט"ו: דאין הזריקה מתיר על המנחת נסכים ומה הסד"א דתועיל לגבי הדין דיש בשר.

עוד הקשה הגרי"ד, דיעויין בגמ' לקמן דף כ"ו א' מנהני מילי אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניא אמר קרא והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב ואע"פ שאין בשר ואשכחן חלב יותרת ושתי כליות מנלן כו' לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח כו', ואי נימא דעיקר הדין של יש בשר היינו דבעינן דהזריקה תהיה מתיר א"כ ל"ל קרא בפ"ע על חלב וקרא בפ"ע על יותרת ושתי הכליות, הא כיון דמ"מ הזריקה היא מתיר אמאי לא יחשב זריקה,

והגרי"ד אמר דמגמרא זו נראה דזה תנאי בעלמא דבעינן בשר ולא דבעינן שהזריקה תהיה מתיר. והנה הרמב"ם פסק כר"י דאם אין בשר אין דם, עיין במש"כ פ"א מהלכות פסוה"מ ה"ל וצ"ע בזה מדברי הרמב"ם פ"א מפסוה"מ ה"כ ז"ל קמץ את המנחה ואחר כך נטמאו שיריה כולן או נשרפו או יצאו חוץ לעזרה או אבדו לא יקטיר הקומץ ואם הקטיר הורצה עכ"ל, וכ' הכס"מ דמקור דברי הרמב"ם הם מהתוספתא פ"ד דמנחות ה"ב, אלא דצ"ע מ"ש מנחות מזבחים דפסק שם הרמב"ם דבאבדו או נשרפו אם זרק לא הורצה.

וביאר בזה הגרי"ד בצעירותו עפ"י דהרמב"ם פ"ד מפסוה"מ ה"י ז"ל שהלבונה עם הקומץ למנחה כאימורין לזבח עכ"ל, וכ"כ הרמב"ם בפ' המשניות פ"א דמנחות ז"ל והקומץ והלבונה עצמם הן כמו הדם והאימורים מן הזבח, וכ"כ בריש פ"ב כבר זכרנו שהקומץ והלבונה כמו האימורין מן הזבח עכ"ל, ולפי"ז י"ל דמשו"ה במנחה אם אבדו כל שיריה אם הקטיר הורצה, דהקומץ עצמו הוא כאימורין של המנחה ומתקיים בזה הדין של יש בשר. אלא דצ"ב לפי"ז מפני מה לא יקטיר לכתחילה.

וביאר בזה הגרי"ד דאפשר דנאמרו בזה ב' הלכות, א' מש"כ רש"י דזריקת דם אינה אלא להתיר אימורין למזבח ובשר לאדם וכיון שאבדו שניהם זריקה למה, ודין זה אינו אלא לכתחילה, ב' עיקר הדין של יש בשר, דהוא תנאי בעלמא של יש בשר, ודין זה הוא מעכב בדיעבד, ולפי"ז נראה דכאשר נבוא לדון לענין הדין דבעי הזריקה תהיה מתיר אין לומר דהקומץ הוא מתיר על הקטרת אימורין של עצמו, ולא נתקיים האי דינא אלא כשמתיר את השירים, ולהכי אם אבדו ונשרפו השירים לכתחילה לא יקטיר, אבל לענין דינא דיש בשר סגי בזה שהקומץ עצמו יש בו קיום דין של הקטרת אימורין, ומשום הכי אם הקטיר הורצה. ואת עיקר הביאור בשיטת הרמב"ם כתב גם באו"ש פ"ג מהלכות מעילה ה"ג.

וצ"ע לשון רש"י דאינו משמע כדבריו ובעצם דברי רש"י צ"ע דלכאורה הזריקה בעיקר היא לכפרה. ועיין זבחים כו: דמבואר דזריקה שלא במקומו מכפרת ולא שריא בשר באכילה הרי חזינו דלא בעינן זריקה המתרת לעכב.

שאני הכא דאמר קרא וכו' הנה יש לעיין למסקנא כיוון דאיכא קרא מדוע דין זה הוא רק לרבי יהושע ולא לרבי אליעזר הרי מכיוון דאיכא קרא אפשר דרבי אליעזר מודה. ועיין בשיטה אות ב.

שם. עוד יש לעיין דלכאורה זהו סברות הפוכות דמדוע בעינן קרא לתרי גיסי גם לרבי יוחנן ולריש לקיש אטו לכל אחד הסברה היא הפוכה.

ואמאי שתק לימא ליה צבור שאני הואיל ואישתרי טומאה לגבייהו אישתרי נמי חסרות אמר רב אדא בר אבהו זאת אומרת החסרון כבעל מום דמי ואין בעל מום בצבור, ודברי הגמ' הם פלא, דגבי טומאה נתחדשה הלכה דבמועדו אפילו בטומאה, דטומאה הותרה בציבור, ומהכ"ל לחדש דגם חסירות הותרו בציבור, ומה נשתנה דין חסירות משאר פסולין הנוהגים בציבור, ואמאי קאמר זאת אומרת החסרון כבעל מום, הא לכאן אין נוגע כלל מהו פסול חסרון, דמ"מ אינו פסול טומאה ולא מצאנו היתר בציבור אלא בטומאה, וצ"ע. והגרי"ז נתקשה בזה, ורצה ללמוד מחמ"ז פשט אחר בכל דברי הגמ', דאין כוונת הגמ' להקשות דכיון דטומאה הותרה בציבור ה"ה דחסירות הותרו בציבור, אלא הכוונה אחרת, דהנה הש"מ באות ד' הקשה מאי פריך ר"י דלמא ר"ל לא יליף מילתא ממילתא, ומבואר מדברי הש"מ דלחם הפנים אינו כשאר מנחה ומשול"ה פסול בפסול חסרון, אלא זו ילפותא של לחם הפנים ממנחות, דכמו דבמנחות איכא פסול חסרון ה"ה בלחם הפנים, ולפי"ז נראה לבאר דזהו הא דפריך לימא ליה צבור שאני הואיל ואישתרי טומאה לגבייהו, דכוונת הגמ' דכיון דטומאה הותרה בציבור איכא פירכא על הילפותא, דלא שייך למילף לחם הפנים ממנחות, דיהיה בלחם הפנים נמי פסול חסרון, דמה ללחם הפנים שכן טומאה הותרה בו, וע"ז קאמר הגמ' זאת אומרת החסרון כבעל מום דמי ואין בעל מום בציבור, ומשול"ה ל"ה אפילו פירכא, ושייך למילף שפיר לחם הפנים ממנחות. והוסיף הגרי"ז לבאר בזה את המשך דברי הגמ', דאמרינן יתיב ר"פ וקאמר להא שמעתא א"ל רב יוסף בר שמעיה לרב פפא מי לא עסקינן דרבי יוחנן ור"ל במנחת העומר דציבור היא ופליגי, ועיין בש"מ אות ט' ז"ל להא שמעתא פ"ה להא דאמר רב אדא בר אבהו זאת אומרת כו' וקשיא להר"מ דמ"מ נפשוט חסרון כבעל מום שהרי ר"ל פסל לעיל דקאמר אין מקטיר קומץ עליהו ואי פליגי אפילו במנחת ציבור א"כ אין חסרון בציבור עכ"ל, ואמר הגרי"ז דלמשנ"ת מיושבת קושית השיטה,

ט. ט.

הנה יש לחקור בדין מנחה שחסרה קודם קמיצה. האם יסוד הפסול הוא חסרה ונלמד להלן ט: מדרשא. או דאין כזה פסול חדש של חסר אלא דבעינן שיעור של עשרון וכל זמן דלא נקבע המנחה שייך להוסיף והפסוק חידש דחל קביעות מנחה ומשעה שהיא מנחה נקבע דזה הוא העישרון ולא שייך להוסיף.

תוד"ה עד. לעיל הבאנו מחלוקת התוספות והשיטה והר"ש [עיי' בדף הקודם], ובשיטת הרמב"ם צ"ע בזה. דהר"מ פסק כמ"ד דיציקה קבעה, וז"ל הר"מ פ"ה מהלכות מחו"כ ה"ד חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו חסר מאחר שיצק יביא אחר בתחילה עכ"ל, וצ"ע דהרמב"ם שם בה"ו כ' ז"ל הקדים מתן שמן למתן דם ימלא הלוג שמן ויחזור ויתן השמן אחר הדם עכ"ל, וקשה כיון דהקדים מתן שמן למתן דם איך יכול למלאות הלוג הא הו"ל לוג שחסר אחר יציקה, וע"כ צ"ל דהרמב"ם ס"ל כתו' והר"ש דיציקה קודם מתן דם היא יציקה הנעשית בפסול ואינה קובעת, ולהכי יכול לחזור ולמלאות, וכ"כ הלח"מ, [דהא הש"מ מוקי לה כר"ש דנתניה קבעה, והרמב"ם פסק כמ"ד יציקה קבעה], וא"כ לכאן מוכרח לפי"ז דעל שמן שביד ליכא פסול חסר, דאל"ה בהקדים מתן בהונות למתן ז' איך מהני מילוי הא הו"ל לוג שחסר אחר יציקה, ובע"כ דעל שמן שביד ליכא פסול חסר כמש"כ הר"ש.

וצ"ע דהרמב"ם הביא את הברייתא כצורתה וז"ל הקדים מתן שמן על הבהונות למתן שבע ימלא הלוג ויחזור ויתן על הבהונות אחר מתן שבע עכ"ל, וצ"ע כיון דליכא פסול חסר על שמן שביד מפני מה צריך למלאות את הלוג, והר"ש באמת גורס בברייתא ונשפך הלוג צריך להביא לוג אחר כתחילה, ומפרש דמשול"ה נקט נשפך, דאי לאו דנשפך הלוג לא היה צריך למלאותו, כיון דליכא פסול חסר על שמן שביד, אבל הר"מ מביא את הברייתא כמו דמיתי לה הכא בגמ' דהקדים מתן בהונות למתן ז' ימלאנו שמן, וצ"ע דאי ליכא פסול חסר על שמן שביד למה צריך למלאותו שמן.

ואמר הגרי"ד, דצריך לחדש בשיטת הרמב"ם דדין שמן שביד חלוק, דלענין פסול חסרון אינו פוסל בפסול חסר אם נחסר, אבל מ"מ צריך למלאותו, [ודלא כמש"כ הר"ש דכיון דליכא פסול חסר על שמן שיד א"צ למלאותו], וצ"ב מהיכן הוציא הרמב"ם יסוד זה דשמן שביד חלוק. ועיין באור שמח על הרמב"ם שם. שכתב ג"כ את עיקר הדברים דלשיטת הרמב"ם שמן שביד חלוק, דאינו פוסל בפסול חסר אך צריך למלאותו.

שבתורה שנשתייר מהם כזית בשר או כזית חלב כו' והנה לקמן דף כ"ו ב' פליגי ר"י וריב"ל אם יש הקטרה פחות מכזית, ועיי"ש בתו' ש"כ ז"ל יש הקטרה בפחות מכזית כו' והא דמשמע בכל דוכתי דאין הקטרה בפחות מכזית כדאמר לעיל דאם לא נשתייר כזית חלב אין זורק את הדם הכא היינו טעמא משום דיש קומץ פחות משני זיתים כו' עכ"ל, ומבואר מדברי התו' דהא דבעינן שישתייר כזית חלב הוא משום דאין הקטרה פחותה מכזית, והקשה הגרא"י, דצ"ב דלכאן הא דבעינן כזית חלב אין זה משום דאין הקטרה פחותה מכזית, אלא זה שיעור בהלכה של יש בשר, דבעי שיעור כזית, דהנה בהא דאמרינן אין הקטרה פחותה מכזית צ"ב וכי ל"ח מעשה הקטרה פחותה מכזית, והא אי לית ליה אלא פחות מכזית פשיטא דצריך להקטירו, ובע"כ דחשיב מעשה הקטרה פחותה מכזית, והא דאמרינן אין הקטרה פחותה מכזית היינו לענין חיובים, דאין חיוב על הקטרה פחות מכזית, ועיין בתו' זבחים דף ק"ח ב' ד"ה לא, וצ"ע דברי התו' בדף כ"ו דכתבו דבעי כזית חלב מטעמא דאין הקטרה פחותה מכזית. ועיין במש"כ התו' בזבחים דף ק"ז ב' ד"ה רבי יוחנן ז"ל ועוד דהא איתקש מחשבות זו לזו ובעיקר מה שנתבאר

דהשיעור של כזית חלב זה שיעור בהלכה של יש בשר ולא משום דאין הקטרה פחות מכזית כן מוכח נמי מהא דבבשר נמי איכא הלכה של כזית, והא באכילה יש קיום של אכילת קדשים גם בפחות מכזית וכמו שהוכיח הביה"ל [ח"א ס"ב אות ז'] מהא דהגיעני כפול, ובע"כ דהא דבעי כזית בשר זה שיעור בדין של יש בשר דבעי שיעור כזית. ובזה א"ש מש"כ רש"י לקמן בהא דאמרינן דכחצי זית בשר וכחצי זית חלב אינו זורק את הדם ופרש"י שאין אכילת אדם ואכילת מזבח מצטרפין, ואי נימא דהא בעי כזית חלב הוא משום דאין הקטרה פחותה מכזית א"כ ל"ל לה"ט דאין אכילת אדם ואכילת מזבח מצטרפין,

ובעולה אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שבעולה כולה כליל, ופרש"י דבין בשר בין חלב כולהו למזבח סלקי מצטרפים, וצ"ב מה החידוש בזה, הא בשאר קרבנות הא דאין מצטרפין כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זה משום דחלב ובשר אין מצטרפין, אלא דאכילת אדם ואכילת מזבח אין מצטרפין, וכיון דעולה כולה כליל מה חידוש יש בזה דמצטרפין. ועוד צ"ע בזה דבשאר קרבנות יש הקטרת אימורין, אבל בעולה לכאורה אין שם הקטרה בפ"ע של אימורין, אלא כל העולה קריבה לנתחיה, ואין זה הקטרה של בשר והקטרה של אימורין, וא"כ צ"ע מאי קמ"ל דחצי זית בשר וחצי זית חלב מצטרפין בעולה, הא בעולה ליכא כלל חילוק שמות של חלב ובשר, והגרי"ז נתקשה בזה, והביא דבעוד מקומות נזכר הלכה של צירוף בעולה בין בשר ואימורין, דיעויין בגמ' זבחים דף ק"ט א' תנינא להא דת"ר עולה ואימוריה מצטרפין לכזית להעלותן בחוץ ולחייב עליהם משום פיגול נותר וטמא, וצ"ע כנ"ל הא בעולה ליכא שם בשר ושם אימורין. וכן צ"ע במתני' דמעילה דף ט"ו ב' חמשה דברים בעולה מצטרפין זה עם זה וכן יל"ע בדברי הרמב"ם בספר המצות שורש י"ב ז"ל והמשל בזה העולה וכו' ויש נ"מ בנידון זה אם בעולה יש הקטרת אימורין, דיעויין במש"כ הגרי"ז בספר הלכות מעשה הקרבנות [עמוד ל"ד] ז"ל והנה ז"ל הרמב"ם בפ"א מהלכות מעשה הקרבנות הי"ח וכו' מקטירין אותן. עכ"ל. ויש לדון לענין אימורין דעולה אם יקרב העצמות גם בפירשו,

רש"י ד"ה כחצי זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם וכיון דאבדו שניהם זריקה למה, הגרי"ד הוכיח מדברי הגמ' דההלכה של יש בשר זה תנאי בהזריקה של יש בשר ולא משום דבעינן שהזריקה תהיה מתיר, דיעויין בגמ' לקמן דף כ"ו א' מנהני מילי אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניא אמר קרא והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב ואע"פ שאין בשר ואשכחן חלב יותרת ושתי כליות מגלן כו' לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח כו', ואי נימא דעיקר הדין של יש בשר היינו דבעינן דהזריקה תהיה מתיר א"כ ל"ל קרא בפ"ע על חלב וקרא בפ